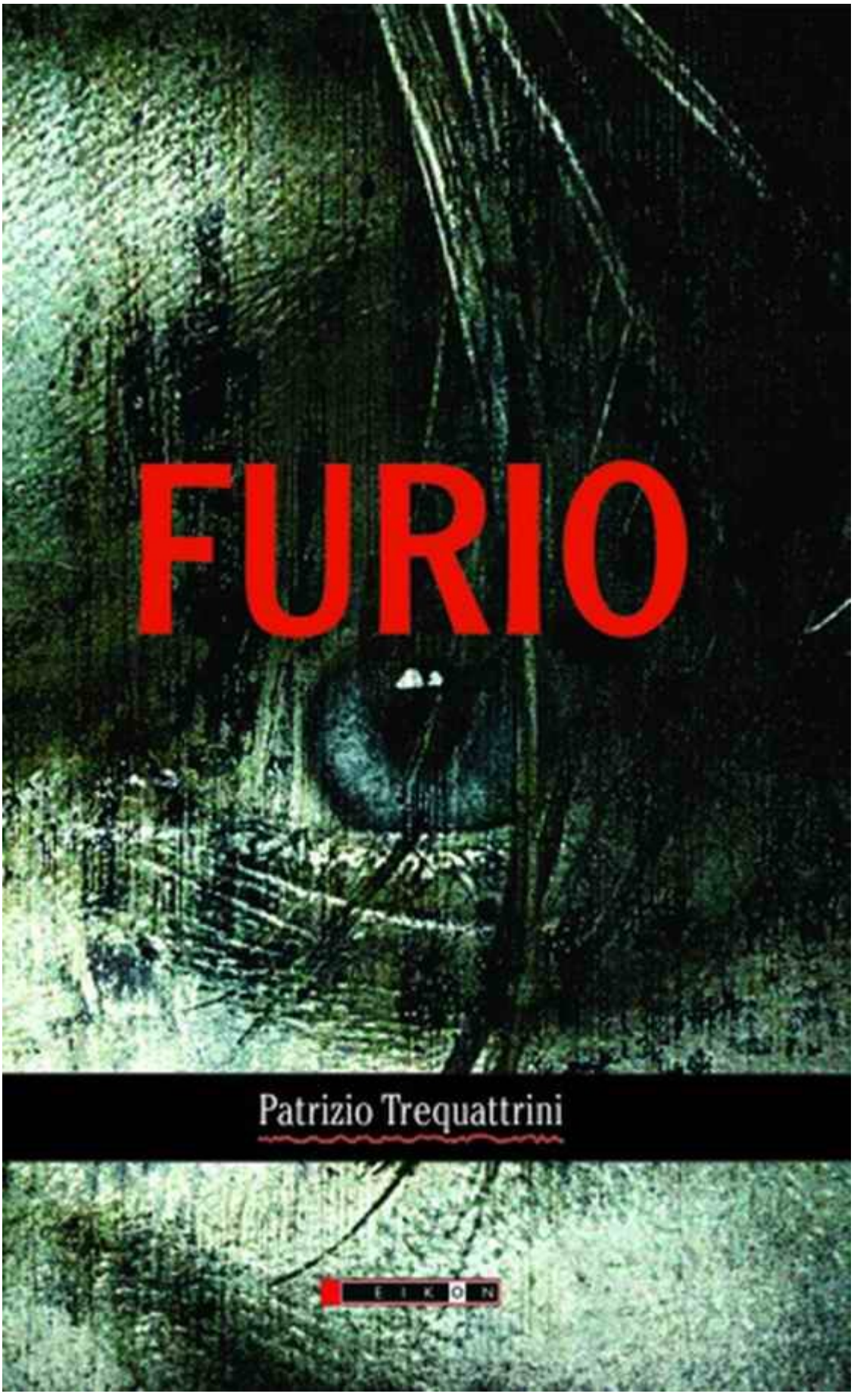
FURIO
Patrizio Trequattrini
EIKON

Patrizio Trequattrini
FURIO

Editura EIKON
Cluj-Napoca

ISBN 978-973-757-

Copertă:

Ioachim GHERMAN

Patrizio Trequattrini
FURIO

Tragedie în două acte, cu actul al doilea împărţit în trei scene
Traducere şi prezentare de Laszlo Alexandru
2010
EIKON

Patrizio Trequattrini s-a născut în 1958 la Roma. La sfîrşitul studiilor liceale, a colaborat la pagina culturală a cotidianului „L'Umanitá". A absolvit studii de Filosofie teoretică, la Universitatea „La Sapienza" din Roma, cu o teză despre Giovanni Gentile. A predat filosofie, istorie şi materii literare în diverse licee italiene.
În 2007 a publicat romanul *Il ricatto* (*Şantajul*). În 2008 a publicat tragedia *Furio*.
Din 2009 predă italiana la Colegiul Naţional „George Bariţiu" din Cluj-Napoca.

O tragedie postmodernă

Profesorul Patrizio Trequattrini a venit în şcoala mea, cu cîteva luni în urmă, să predea italiana. În atmosfera uneori gălăgioasă, agitată, a vieţii de liceu din centrul Clujului, figura lui mereu calmă, prudentă, gesturile măsurate, statura impunătoare, dublată de lentoarea fermă a reacţiilor, erau în măsură să atragă atenţia asupra lui, ca o prezenţă neobişnuită. După trecerea primei perioade de acomodare, lumea a început să-i perceapă şi sensibilitatea, manifestată prin micile gesturi de delicateţe la adresa colegilor, a elevilor. Toate păreau însă vătuite de o persistentă nostalgie profundă, o povară sufletească nemărturisită, dar mereu prezentă. Am avut apoi prilejul să-i cunosc în trecere familia, venită să-l viziteze, pe soţia lui care predă limba engleză, precum şi pe fiul lor Giulio care, la doar zece ani cîţi are, suferă de o formă severă de handicap.

O parte din situaţia sa personală am regăsit-o, pe cînd citeam şi traduceam *Furio*. Fireşte că, asemeni oricărei opere artistice care se respectă, realitatea autobiografică e îmbogăţită de meditaţiile autorului asupra subiectelor esenţiale: viaţa, moartea, iubirea fără limite, boala, singurătatea, rolul familiei, imposibilitatea de-a fugi de propriul destin. Nu soarta generală a omenirii îl preocupă, în această tragedie, pe Patrizio Trequattrini, ci parcursul individului confruntat cu arbitrariul existenţei. Nu cunoscutul conflict tragic îşi face apariţia aici, între datorie şi pasiune, sau între individ şi societate. Căci protagonistul nu are nici urmă de îndoială ori şovăială, atunci cînd trebuie să-şi asume obligaţia îngrijirii fiului bolnav, de-a lungul întregii vieţi. Tragedia rezultă mai curînd din caracterul implacabil şi iremediabil al loviturii destinului, care îi retează omului posibilitatea opţiunii libere. Victimă a situaţiei sale, Bruno demonstrează, în egală măsură, oboseala blazată faţă de realităţile gălăgioase din jur (discoteci, concerte, excursii, vizite), precum şi obsesia tenace a părintelui de familie, dispus la sacrificarea propriei existenţe pe altarul tandrei afecţiuni pentru fiul său. Alături de el, Carla personifică feminitatea confruntată cu spectrul mai amplu al sentimentelor opuse, iubirea şi groază, fidelitatea şi trădarea, perseverenţa şi dezertarea. Toate ajung să fie devorate de spaima singurătăţii.

Personajele foarte puţine, decorurile invariabile şi strict utilitare, acţiunea

„blocată” în limitele aceluiaşi impas de netrecut (în ciuda timpului care se scurge), limbajul elevat şi îngrijit ne semnalează că autorul nu şi-a propus neapărat edificarea unui alt univers, fictiv, limpede circumscris în coordonate paralele. Avem de-a face mai curînd cu o piesă „descărnată”, esenţializată, cu un teatru filosofic, „de idei”, care urmăreşte nu să-l fascineze pe spectator, transportîndu-l într-un univers compensatoriu ci, tocmai dimpotrivă, să-l sensibilizeze în legătură cu temele din imediata sa vecinătate.

E discutabilă ipoteza lui George Steiner că, în societatea noastră postmodernă, tragedia nu-şi mai găseşte locul. Că am fi atraşi doar de subiectele minore, de preocupările cotidiene, de ritmurile intense ale supravieţuirii, care jugulează vena tragică. Patrizio Trequattrini ne demonstrează că măsurile aulice ale teatrului antic pot fi împletite cu noile teme de reflecţie ale secolului XXI. Căci, după oribilul secol XX, care a văzut desfăşurarea a două războaie mondiale, cu milioane de victime inocente, în numele vitejiei naţionale, al purităţii rasiale, al emancipării unei clase sociale pe spinarea celorlalte – tot atîtea pretexte mincinoase, formulate în sprijinul crimei generalizate, probabil că înaintăm azi spre un liman mai senin. Este de sperat că noile valori ale viitorului vor fi îndreptate spre (re) descoperirea ecologiei, a toleranţei faţă de individ, precum şi faţă de categoriile defavorizate: bătrînii, copiii, bolnavii, diversele minorităţi (sociale, etnice etc.). În contextul care se prefigurează, postmodernismul probabil că îşi va asuma şi această tragedie, *Furio*, situată la contopirea dintre pasiune şi raţiune, la confluenţa dintre iubirea nelimitată pentru propriul fiu şi datoria fanatică de părinte, împinsă chiar pînă la crimă.

Vocea artistică a lui Patrizio Trequattrini, aflată la maturitatea să creatoare, merită pe deplin să fie cunoscută de cititorul român.

Laszlo Alexandru

Personaje:

Bruno

Carla

Furio

Un salon amplu în formă dreptunghiulară. Peretele din fund e ocupat, în

stînga, de o fereastră mare şi de uşa de la intrare, care dau spre balconul de la parter. Aproape tot restul peretelui e ocupat de un bufet mare din sticlă. Unde se termină bufetul, se află o uşă spre bucătărioară. Pe peretele din dreapta, în capăt, lîngă uşa bucătărioarei, o altă uşă permite accesul spre camere şi spre baie. Peretele din dreapta e ocupat de o masă mare, destul de largă. Pe peretele din stînga se află un paravan mare şi un şemineu, iar în faţa celor două un divan mare. La colţul peretelui din stînga, spre public, un birou cu un scaun. La mijlocul peretelui care dă spre sală, două mici divane perpendiculare pe latura lungă a salonului, unul lîngă celălalt. Între ele, o măsuţă. În mijlocul salonului rămîne mult spaţiu, acoperit cu un covor mare.

E ora zece. Bruno stă la birou. Scrie o scrisoare. Îşi întrerupe scrisul şi începe cu voce tare s-o recitească.

BRUNO: „Scumpul meu Furio, e foarte probabil că nu vei putea citi această scrisoare, dar vreau oricum s-o scriu, din multe motive: fiindcă sper că cineva, într-o zi...”.

Lectura e întreruptă de năvala neaşteptată a unui copil (de vreo zece ani): Furio. Copilul intră alergînd pe uşa principală şi trece în goană prin salon, îndreptîndu-se spre uşa care dă spre camere. Bruno se ridică de la birou şi-l urmăreşte pe copil.

După ce Bruno a ieşit din scenă, i se aude vocea.

BRUNO: „Furio, Furio, unde eşti, dragul meu? Vrei asta?”

Copilul reintră în scenă cu o minge de baschet. Începe s-o izbească de pămînt, mişcîndu-se agitat şi cu mişcări bruşte. Izbeşte întruna mingea, vreun minut. Apoi iese pe uşă şi continuă să izbească mingea pe balcon. Copilul pronunţă sunete fără sens.

FURIO: „Ştii, ştii, ştii, bbila, ddila, ştii, ştiiiii, sus, stai, vvlla, ştii, stai, şiiii, sus, sus, blîa.”

Intră în scenă Carla.

CARLA: „Ah, scriai. Voiam să ascult nişte muzică. Te deranjează dacă pun nişte muzică?”

BRUNO: „Nu-ţi fă griji, nu mă deranjează. Numai să n-o dai prea tare. Însă nu ştiu dacă nu-l deranjează pe Furio.”

CARLA: „Dacă văd că-l deranjează, o opresc îndată.”

Carla merge lîngă paravan şi vîră un CD în casetofon. După cîteva clipe,

muzica formaţiei *Red Hotchili Peppers* se răspîndeşte în salon. Carla începe să danseze şi, în timp ce dansează, fredonează melodia.

Furio năvăleşte în salon îngrozit şi merge spre combina muzicală urlînd.

FURIO: „Opreşte muzica? Opreşte? Nu vreiiiii, nu vrei muzica.”

Carla se îndreaptă repede spre casetofon şi-l opreşte.

Apoi Furio pe neaşteptate urlă.

FURIO: „Deellaaaa!”

BRUNO: „Am oprit-o, am oprit-o, nu te teme.”

FURIO: „Nu vreau muzica. Dellaaaaa aaaa!”

CARLA: „Vai, nu, iar începe.”

FURIO: „Deeehhhhhh, vellaaaaaaahh hh.”

BRUNO: „Nu ţipa aşa. Furio, nu mai ţipa.”

Copilul fuge cu mişcări întrerupte, se opreşte, urlă, apoi aleargă din nou. Pare tulburat, cuprins de o spaimă fără sens. Uneori lansează cîte un urlet înfiorător.

CARLA: „Iarăşi! Nu, nu mai suport.”

FURIO: „Nu vreauuu muuuzica. Uaaahhhhh. Nu maaaai muuuuzica.”

BRUNO: „Stai liniştit, gata muzica, e gata.”

FURIO: „Uaaaaaahhhhhhhhh.”

CARLA: „Doamne Dumnezeule! Nu mai suport. Dar ce rău am făcut?”

BRUNO: „Furio, nu ţipa, nu mai trebuie să ţipi, ai înţeles?”

FURIO: „Uaaaaahhhhhhhhhhhhh”.

BRUNO: „Nu mai ţipa în halul ăsta. Lasă că-ţi trece, îţi trece, ai priceput?”

FURIO: „Nu-mi treceeeee! Dllaaaaaa aahhhhh.”

Furio merge din nou pe terasă şi scoate un bocet surd, întrerupt de obişnuitele urlete îngrozitoare.

CARLA: „Dacă mai ţipă aşa, ies toţi vecinii.”

BRUNO: „În cel mai rău caz, îl ducem să facă o tură cu maşina. Dacă mai ţipă, îl luăm cu maşina. Ce putem face? Dar poate că se calmează.”

CARLA: „Să sperăm, chiar nu mai rezist încă o zi ca aceea de ieri.”

Bocetul lui Furio continuă, dar urletele devin tot mai rare.

BRUNO: „Are un nume predestinat. Cînd i-am dat numele, i-am hotărît soarta. Am vrut să-i spun Furio şi iată unde-am ajuns! Avem în faţa ochilor rezultatul opţiunii mele nefericite.”

CARLA: „Dar ce-are a face? Nu asta-i problema.”

BRUNO: „Eu i-am impus numele ăsta, împotriva voinţei tale şi a altora. Am fost un nebun că i-am zis aşa. Iar el chiar că e.

Furio. Uneori furia lui e îngrozitoare; nimic nu-l poate opri.”

Între timp urletele s-au terminat. Se aud din nou izbiturile mîngîi.

CARLA: „Nu lua asupra ta o vină care nu-ţi aparţine. Da, e adevărat, eu nu eram de acord, mi se părea exagerat să-l numim aşa, aproape enervant. Dar tu ai vrut numele ăsta. Îţi plăcea foarte mult. Oricum nu de-aici ne vine suferinţa. Tu nu eşti de vină, aşa cum nu sînt nici eu. Nimeni nu e de vină. E limpede că ăsta ne-a fost destinul. Nu tu ziceai că trebuie să ne iubim destinul?”

BRUNO: „Da, chiar aşa ziceam: *amor fati*. Fericirea e capacitatea de a vrea ceea ce avem. Chiar dacă în asemenea momente spunem anumite fraze mai mult din cap, decît din inimă.”

CARLA: „În orice caz, să încercăm să ne îndrăgim viaţa, să ne străduim să ne iubim destinul!”

BRUNO: „Sînt uluit ce calmă poţi fi.”

CARLA: „Acum că s-a calmat Furio, îmi mai revin şi eu.”

BRUNO: „Ce-a fost mai rău a trecut.” Pauză.

BRUNO: „Ce program ai pe azi?”

CARLA: „Azi se împlinesc cincisprezece ani de cînd ne-am căsătorit. Aş vrea să fie o zi de sărbătoare; aş vrea să-mi alung puţin gîndurile negre, mi-ar plăcea să ies din rutină. Ce-ar fi să mergem undeva noi doi? L-am putea lăsa pe Furio la mama. Ţi-ar plăcea să mîncăm în oraş?”

BRUNO: „La prînz sau la cină?”

CARLA: „Am putea să ieşim la cină. Mi-ar plăcea să mergem iarăşi la restaurantul unde ne-am sărbătorit nunta. Ce zici? N-ai chef?”

BRUNO: „Chiar acum nu prea am chef. Dar poate că mai încolo... Cine ştie? Nu zic nu.”

CARLA: „Chiar acum nu prea am chef! Aşa zici mereu. Cînd propui tu ceva, eu accept mereu; cînd propun eu sau am o iniţiativă, îmi răspunzi mereu: «chiar acum nu prea am chef». De ce nu zici n-am chef şi gata, ar fi mai cinstit. Adevărul e că tot timpul eşti apatic.”

BRUNO: „Nu-i adevărat. Generalizezi, ca de obicei. Îţi aminteşti doar situaţiile pe care vrei să ţi le aminteşti şi uiţi toate ocaziile în care ţi-am acceptat propunerile.”

CARLA: „Dar ce tot spui? Ţi-am propus să mergem la concertul formaţiei *Babyshambles* şi n-ai venit; ţi-am propus să mergem la Auditorium, să asistăm la lectura lui *Moby Dick* şi mi-ai zis că nu te interesează; ţi-am propus să mergem la discotecă şi nu m-ai dus acolo.”

BRUNO: „Am cincizeci de ani. Nu cred că asta-i vîrsta potrivită pentru a merge la discotecă. Nu mă dau în vînt după dans.

Sînt unele lucruri pe care le-am făcut în tinereţe, atunci aveau într-adevăr sens.”

CARLA: „Vorbeşti ca un boşorog. Eu nu-ţi împărtăşesc această oboseală de-a trăi, nu mă simt bătrînă, ca tine. Am patruzeci şi cinci de ani, nu sînt o fetiţă, dar nici o babă decrepită, care trebuie să se încuie în casă şi să aştepte moartea. Am încă multă energie, multă poftă de viaţă, de distracţie, de agitaţie, de dans. Mă simt bine în mijlocul tinerilor. Elevii mei îmi spun mereu că par mai tînără. Cînd le spun că am patruzeci şi cinci de ani, rămîn uimiţi şi-mi dau cu zece mai puţin. De-ai şti cum se uită la mine, cînd mă plimb printre bănci! Le simt ochii pofticioşi de bărbaţi, care îmi pîndesc acei cîţiva centimetri dezgoliţi de la genunchi şi se chinuie să ghicească ce am pe sub haine. Uneori simt cum mă dezbracă din priviri! Şi crezi că ar trebui să mă închid între patru pereţi şi să cultiv amintirea nostalgică a vremurilor de odinioară? Nu ţi se pare că e prea devreme să răsfoiesc albumul cu amintiri?”

BRUNO: „Nimeni nu-ţi cere să te încui. Problema e cum trăieşti în casa asta. De cînd ne-am căsătorit, ai trăit aici ca într-o puşcărie. Dacă e adevărat că o căsătorie echivalează cu o închisoare, de ce-ai rămas cu mine cincisprezece ani? De ce n-ai plecat mai repede?”

CARLA: „Uneori, dacă vrei să ştii, m-am gîndit la asta; n-a lipsit mult să-mi strîng lucrurile şi să mă duc. Ar fi trebuit să plec, ar fi trebuit să-mi caut norocul. Din păcate n-am făcut-o cînd mai aveam timp.”

BRUNO: „Atunci, îţi dai şi tu seama că a trecut timpul, te simţi şi tu bătrînă pentru anumite iniţiative. Mă dispreţuieşti pentru oboseala mea, dar apoi suferi şi tu de aceleaşi temeri, de aceeaşi resemnare!”

CARLA: „Nu poţi compara o seară petrecută la discotecă şi hotărîrea de-a renunţa la toate, plecînd la capătul lumii. Refuzul tău de-a ieşi la un concert e mult mai grav decît ezitarea mea de a-mi schimba viaţa.”

BRUNO: „Şi unde ai vrea să mergi pentru a-ţi trăi viaţa, unde ai pleca, sau mai bine zis unde ai fi plecat, dacă ai fi avut curajul pe care mă acuzi că eu

nu-l am?”

CARLA: „Să nu crezi că totul e bătut în cuie. Poate că-mi voi găsi curajul de-a pleca şi de-a lăsa în urmă această viaţă mizerabilă! Vrei să ştii unde aş merge? Aş merge în Statele Unite, unde m-aş simţi în sfîrşit liberă. Italia mi se pare prea mică. În America totul ar fi mai uşor, totul ar fi altfel.”

BRUNO: „Mitul Americii şi orgoliul demnităţii!”

CARLA: „America nu e un mit, e o realitate, iar în ceea ce mă priveşte, cred că mi-aş găsi un loc de muncă. Da, există multe posibilităţi în America.”

BRUNO: „Problema e că toţi ne considerăm demni, toţi credem că sîntem mai demni decît sîntem, toţi comitem greşeli grave în estimarea demnităţii noastre.”

CARLA: „Eu nu cred că sînt o ratată! În şcoala mea sînt respectată şi stimată, reuşesc să fac o muncă apreciată şi mă simt înconjurată de admiraţia tuturor elevilor mei, precum şi a celorlalţi.”

BRUNO: „Dar atunci de ce vrei să pleci? Dacă munca te mulţumeşte în aşa măsură, de ce te gîndeşti să pleci în America?”

CARLA: „În America ar fi şi mai bine. Ia gîndeşte-te ce frumos ar fi pentru mine, care am învăţat engleză, să fiu în contact zilnic cu limbă vorbită! Oriunde m-aş hotărî să merg, aş fi mereu înconjurată de aceste sunete care mă emoţionează, aş putea în sfîrşit să locuiesc în această limbă. Aş cunoaşte alţi oameni, aş trăi în inima lumii, aş părăsi această periferie măruntă şi sufocantă.”

BRUNO: „Şi eu aş merge cu plăcere în America. Ştii cît de mult iubesc America, îţi aminteşti ce fascinat am fost cînd am cunoscut-o prima dată, acum treizeci de ani. Cînd am ajuns acolo, aveam doar şaptesprezece ani: totul îmi părea tînăr, totul îmi părea îndreptăţit, toate aveau culoarea şi gustul noutăţii! Aceea era ţara în care aş fi vrut să trăiesc! Tinereţea mi se părea eternă şi a fost amplificată cu ajutorul spaţiului. Acel întins spaţiu verde care e America mi-a umplut anii de verdeaţă. Spaţiul mi-a dilatat timpul deja atît de promiţător, încărcîndu-l de magie şi mari speranţe. Cu naivitatea celor şaptesprezece ani ai mei, visam să străbat totul, să simt sub tălpi totul. Da, totul; toate cele cincizeci de state! Ha, ha, ha, ha, ha! Ce idiot eram! Îmi închipuiam că-mi va ajunge timpul, fiindcă pe-atunci credeam în eternitatea tinereţii. Pentru prima dată, am simţit că viaţa pusese stăpînire pe mine şi mă tîra cu ea, într-o cursă contra cronometru, care mă umplea de o plăcere atît de

intensă încît era aproape insuportabilă!”

CARLA: „Dar voiajul nostru de nuntă în America a fost un vis care a devenit realitate! Îţi aminteşti? Am ajuns la Boston, am închiriat maşina şi ne-am îndreptat spre nord, prin New Hampshire şi am ajuns în Maine, pînă la Bangor. Apoi ne-am întors la Boston şi am făcut excursia la Cape Cod. De la Boston la New York, iar de-acolo... deci de la New York ne-am dus... ajută-mă, unde ne-am dus?”

BRUNO: „În Atlantic City, la cazinourile din Atlantic City, apoi, cu avionul, am ajuns la Rochester şi de-acolo, cu maşina, la Cascada Niagara şi înapoi.”

CARLA: „Ah, daaa, acum îmi amintesc, pe urmă de la Rochester am zburat în Orlando.”

BRUNO: „Iar din Orlando ne-am învîrtit prin Florida, pe urmă ne-am întors la Newark, trecînd prin Washington.”

CARLA: „O excursie ca-n vis!”

BRUNO: „Da, sînt de-acord cu tine, o excursie fantastică.”

CARLA: „De-atunci n-am mai mers în Statele Unite, au trecut cincisprezece ani! Cînd mă duci iar acolo?”

BRUNO: „Hei, bună întrebare. Eu zic doar să sperăm că ne vom putea întoarce acolo, într-o bună zi!”

CARLA: „Eu aş vrea să mă întorc degrabă acolo, mult mai repede decît mă faci să cred.”

BRUNO: „Dacă ar depinde de mine, aş porni acum pe loc. E oricum excursia cea mai ciudată şi fascinantă. Din păcate nu-ţi pot spune cînd va fi cu putinţă, dar nu fiindcă n-am avea bani.”

CARLA: „Chiar de m-aş duce singură, trebuie să merg iar acolo.

BRUNO: „Mult succes.”

Furio reintră în scenă. Merge spre divan, unde se întinde.

FURIO: „Se aşază tăticu?”

BRUNO: „Vrei să mă aşez lîngă tine?”

FURIO: „Se aşază?”

BRUNO: „Mă aşez acuma lîngă tine.”

CARLA: „Tu nu te-ai gîndit să faci o excursie de unul singur?”

BRUNO: „N-am chef să călătoresc singur. Pentru mine o excursie are sens dacă eşti şi tu. Eşti tovarăşa de călătorie ideală. În plus nu vreau să-l părăsesc pe Furio. Gîndul să mă despart de Furio pe zece sau cincisprezece zile

mi-e insuportabil, cel puţin acum.”

CARLA: „Chiar acum n-ai chef, aşa-i?”

BRUNO: „N-are rost să faci ironii. Furio e atît de atrăgător, atît de fascinant, încît nu reuşesc să mă despart de el.”

Bruno se aşază pe divan. Copilul îl îmbrăţişează. Bruno îl strînge puternic la piept. Rămîn îndelung îmbrăţişaţi, schimbînd gesturi de tandreţe, mîngîieri, săruturi. Furio se caţără în spinarea tatălui său, îl prinde cu mîinile de obraji, îi strînge cu putere, aproape că-l zgîrie.

BRUNO: „Nu mă zgîria! Nu mă strînge aşa.”

Furio, coborînd înapoi cu picioarele pe divan, pe la spate îşi sărută pe gît tatăl. De la săruturi, trece la mici muşcături.

BRUNO: „Furio! Să nu faci asta, să nu mă muşti.”

Furio începe iar să-l mîngîie şi să-l sărute pe tatăl său. Scena devine idilică. Apoi Furio îşi reia mingea şi începe din nou s-o izbească de pămînt. Iese iarăşi pe uşa care dă spre terasă.

CARLA: „Ai o iubire bolnăvicioasă pentru copilul ăsta; de parcă acuma îl vezi ultima dată, parcă ar vrea cineva să ţi-l ia. Nu mergi nicăieri, nu călătoreşti, nu iei avionul, fiindcă nu vrei să te desparţi de el. Şi-atunci eu? Înseamnă că eu sînt o mamă denaturată, căci am fost la Londra patru zile şi mă pregătesc să plec la Berlin!”

BRUNO: „Nu eşti o mamă denaturată, dar nici nu poţi să mă obligi să plec, dacă nu vreau.”

CARLA: „Şi totuşi, numai aşa putem face o excursie. Pe viitor poate că vom începe iar să călătorim. Acum e imposibil să mergem toţi împreună.”

BRUNO: „Eu nu-mi fac prea multe iluzii nici pentru viitor.”

CARLA: „Vai, ce mă mai încurajezi! Pesimismul tău iremediabil nu se dezminte.”

BRUNO: „Eu unul m-am resemnat. Înţeleg că nu mă mai pot duce nicăieri, de-acum încolo. Dacă viitorul mă va contrazice, voi primi tot ce va veni ca pe un cadou neaşteptat, ca pe un miracol din ceruri.”

CARLA: „Mare noroc dacă ar veni miracolul ăsta din ceruri! În toate sensurile.”

BRUNO: „Ce vrei să spui?”

CARLA: „Aş vrea să primesc darul credinţei. Asta mi-ar permite să suport

durerea. E sigur că, în clipa asta, nu mă simt în stare să... să mă rog. Eu, din păcate, nu sînt credincioasă. Nu ştiu tu ce zici despre asta, dar eu, eu una zic că doar dacă altcineva mi-ar dărui credinţa... fiindcă aşa, de una singură, nu reuşesc să cred nicicum.”

BRUNO: „Eu ziceam de miracolul din ceruri aşa, ca o expresie, nu mă plasam în clipa aceea într-o perspectivă religioasă. Sînt sceptic în toate privinţele, cu atît mai mult faţă de asemenea discursuri. Voiam să spun că efectiv nu cred că va fi posibil să facem o excursie, decît dacă se întîmplă vreun miracol.”

CARLA: „Nu pot să-ţi accept resemnarea, nu pot să ţi-o împărtăşesc. Mi se pare că te dai bătut în toate planurile existenţei tale: prieteniile, călătoriile, interesele, amorul tău propriu şi grija pentru tine însuţi.”

BRUNO: „Poţi adăuga pe lista asta şi munca.”

CARLA: „Şi munca? Ce vrei să spui?”

BRUNO: „Mă gîndesc să cer trecerea la o jumătate de normă. Deocamdată aş vrea să-mi reduc programul de lucru. Pe urmă o să mai văd.”

CARLA: „Cum? Dar cum te-ai gîndit la aşa ceva? Şi pe urmă? În viitor, ai vrea să te laşi complet?”

BRUNO: „Cine ştie? De ce nu? Nu-ţi fă griji pentru bani. Banii nu sînt o problemă. Eu, după cum ştii, nu cheltuiesc prea mult şi oricum avem casa noastră, iar cele trei apartamente pe care le mai am în proprietate îmi garantează un venit suficient. Chiar dacă m-aş hotărî să renunţ complet la locul de muncă, am putea trăi destul de bine. La ce-mi mai foloseşte şi lucrul la bancă? Şi pe urmă aş primi un premiu de lichidare destul de consistent, dacă aş hotărî să-mi dau demisia.”

CARLA: „Nu, să nu faci asta. Ar fi o mare greşeală. Ce-ai face pe urmă? Ai rămîne doar cu scrisul? Să nu crezi că vei supravieţui scriind. Cele două romane pe care le-ai scris pînă acum nu ţi-au adus mai nimic.”

BRUNO: „Ţi-am explicat deja că eu în viaţă am cîştigat destule. N-am nevoie de salariul din bancă pentru a trăi. Nu mai suport să muncesc: crizele mele de nelinişte sînt tot mai frecvente, iar banii nu mă ajută să le potolesc. Banii nu ne ajută să ne rezolvăm problemele. Doar scrisul mai poate uşura durerea, suferinţa de a trăi.”

CARLA: „La cincizeci de ani ai vrea să renunţi deja la locul de muncă? Mi se pare prea devreme. Ce vei face pe urmă?”

BRUNO: „Munca asta nu mi-a plăcut niciodată prea mult.”

CARLA: „Da, însă e locul tău de muncă. N-o fi prea spectaculos, dar e ceea ce faci de un sfert de secol. Să renunţi la toate ar fi deprimant, ai rămîne cu un gol imens. Să nu crezi că vei reuşi să umpli acest gol doar scriind. Inspiraţia ta de-acum ar putea secătui pe neaşteptate. Şi atunci ce te-ai face? Nici funcţionar la bancă, nici scriitor. Cine ai mai fi?”

BRUNO: „Oricum, activitatea mea de scriitor pentru tine nu contează; cele două romane pe care le-am scris nu mi-au adus nici un ban, aşa că nu valorează nimic.”

CARLA: „Aminteşte-ţi că eu te-am încurajat să scrii, îţi spuneam mereu că vei izbîndi, te-am îndemnat să crezi în ceea ce faci. Mulţumită mie ai ajuns la bun sfîrşit cu cărţile tale, ai reuşit să-ţi găseşti un editor. Pentru mine contează cele două cărţi frumoase pe care le-ai scris. Dacă totuşi pasiunea ta pentru scris nu te-ajută să cîştigi, n-are importanţă. Ştiam că aşa va fi, am şi zis-o între noi, pe vremea aceea. Ar fi totuşi o greşeală gravă dacă ai renunţa la locul de muncă.”

BRUNO: „Hai, lasă, nu-ţi fă griji, voi încerca să rezist. Chiar dacă uneori simt că mă sufoc în banca aia şi trupul mi se răzvrăteşte; totuşi, o să mă gîndesc bine, înainte de-a pleca de-acolo. Dacă uneori gîndul ăsta pune stăpînire pe mine, e pentru că simptomul devine tot mai grav, mai frecvent, mai enervant ca niciodată, nu mă lasă să duc o viaţă normală. Şi-atunci mă gîndesc să fug de la lucru; dar nici eu nu sînt cu totul convins că asta e cea mai bună soluţie pentru mine.”

CARLA: „Psihiatra ce te sfătuieşte să faci?”

BRUNO: „După cum bine ştii, psihiatra nu dă niciodată sfaturi explicite, dar mi-a părut destul de mirată, cînd i-am vorbit despre asta.”

CARLA: „Nu trebuie să te laşi de serviciu, fiindcă vei ajunge să te închizi într-o izolare completă. Eu zic că n-ai reuşi nici măcar să mai scrii şi ai cădea într-o apatie totală, mai mare decît cea pe care o resimţi de obicei.”

BRUNO: „Iar începem cu criticile! Tu eşti foarte sigură că nu eşti apatică şi deprimată? Mie mi se pare că ţi se întîmplă adesea. Şi cum se explică faptul că şi tu mergi la psihiatră, încă de mai multă vreme decît mine?”

CARLA: „Tocmai fiindcă am început psihoterapia înaintea ta, problemele

mele au fost în mare măsură rezolvate; pe cînd ale tale sînt cu siguranţă mai grave.”

BRUNO: „Acuma te apuci să faci clasamente?”

CARLA: „E pură evidenţă a faptelor: eşti mereu certăreţ, deprimat, nu asculţi ce-ţi spun, te uiţi mereu pieziş, nu suporţi nimic, cînd încep să-ţi zic ceva îmi dau seama că te enervez, te plictisesc. Crezi că nu-mi dau seama? Şi-apoi simptomele astea, crizele atît de frustrante: adeseori mi se pare că am de-a face cu un invalid.”

BRUNO: „Da, poate că am devenit invalid, uneori şi eu aşa mă simt. Mai mult decît psihoterapie, ce pot face? Ar trebui să înghit medicamente? Nu vreau să apelez la sprijinul chimicalelor, nu mă ajută. Am făcut-o deja în trecut şi cînd m-am lăsat de medicamente m-am simţit mai rău decît la început.”

CARLA: „Dar nici aşa nu poţi continua, nu poţi să renunţi la toate; nu poţi renunţa la viaţă, cînd ai cincizeci de ani! Crizele tale de spaimă nu pot fi mai puternice decît tine. Trebuie să lupţi.”

BRUNO: „Asta încerc să fac, dar poate că nu-ţi dai seama, atentă cum eşti mereu să-mi scoţi în evidenţă bolile.”

CARLA: „Şi cum anume reacţionezi? Nu mai ai chef să ieşi nicăieri, să te distrezi, să dansezi, să te-ntîlneşti cu prietenii, să mergi la cinema, la concerte, la expoziţii de artă, în localuri pentru a mînca, nu mai vrei să zbori cu avionul. Aşa reacţionezi tu?”

BRUNO: „Ştii bine de ce nu-mi place să zbor cu avionul; din acelaşi motiv pentru care nici ţie nu-ţi place.”

CARLA: „Nu-i adevărat. Ţi-am demonstrat, cînd am mers la Londra, că eu pot zbura cu avionul; şi voi zbura în continuare, chiar asta intenţionez să fac.

Adevărul e că îmi pari deja lipsit de orice interes şi de orice dorinţă.”

BRUNO: „Te pot asigura că o dorinţă îmi rămîne mereu: cea pe care tu nu reuşeşti s-o satisfaci, din lene, din dezinteres, din proastă creştere, din lipsă de respect.”

CARLA: „Ah, aşa va să zică? Eu nu sînt în stare să-ţi satisfac dorinţele? Şi atunci de ce-ai rămas cu mine atîţia ani? Nu ţi-a plăcut sexul cu mine? Nu te-am satisfăcut? Puteai să-mi spui mai repede, dacă asta era. Ziceai mereu că îţi plac, că mă doreşti!”

BRUNO: „Da, tocmai, te doream; dar tu te-ai lăsat dorită şi atîta tot, fără

a-mi satisface dorinţele, care au rămas neîmplinite. Nu zic că nu m-ai satisfăcut, ci că m-ai satisfăcut prea puţin! De cîte ori, între un raport şi celălalt, a trecut o săptămînă întreagă? De cîte ori au trecut chiar şi două? Sau ai vrea cumva să negi că aşa a fost? Prea puţin sex, prea puţină plăcere, prea puţină feminitate din partea ta.”

CARLA: „Ah, aşa mă consideri, va să zică? Lipsită de feminitate? Şi ce înţelegi tu prin feminitate, dacă nu sînt indiscretă?”

BRUNO: „Eu să-ţi spun? Înţeleg provocarea, viclenia, capacitatea de seducţie, să fii abilă şi plină de şiretenie cînd îl loveşti pe bărbat în punctul lui slab.”

CARLA: „Eu nu sînt femeia pe care o visezi tu, nu sînt femeiuşca plină de mofturi şi fandoseli care le suceşte mintea crailor ca tine. Nu, mie nu-mi place să provoc, dezvelindu-mi trupul şi toate armele sale. Dacă asta căutai, trebuia să-ţi alegi pe alta. Eu sînt o femeie căreia nu-i place să se despoaie, sînt retractilă, pudică, lipsită de cochetărie.”

BRUNO: „Şi totuşi, n-ar strica o doză bună de neruşinare sănătoasă, măcar uneori. Un bărbat ar vrea să fie surprins de o femeie, ar vrea să găsească la ea iniţiativă, inventivitate, curaj, viclenie, desfrîu. Tu, dimpotrivă, mi-ai lăsat mereu impresia că eşti o ucenică, o stagiară în ale iubirii, care încă mai trebuie să înveţe cum să-şi facă bine meseria, în ciuda vîrstei tale nu tocmai fragede.”

CARLA: „Vai, ce minune! Aşadar am picat la examenul erotismului. Am fost respinsă de eminentul expert în ale plăcerilor!”

BRUNO: „De-a lungul vieţii noastre în doi, sexul n-a dobîndit importanţa pe care ar fi meritat-o.”

CARLA: „Nu mi se pare. Uneori m-am şi chinuit să-l fac, chiar împotriva voinţei mele, pentru a-ţi fi pe plac. Dacă ar fi depins numai de mine, i-aş fi acordat o importanţă şi mai mică. Pentru tine a fost, în schimb, o obsesie, numai sex voiai, numai sexul a reuşit să stîrnească în tine entuziasmul care ţi-a lipsit pentru toate celelalte. Ce-ţi place, în realitate, să faci? Să citeşti, să scrii şi să faci sex. Nu-ţi mai place nici măcar să călătoreşti, poate că nu-ţi dai seama ce strîmtă a devenit sfera intereselor tale.”

BRUNO: „Iar tu nu-ţi dai seama cît de vastă a fost mereu sfera intereselor tale: ai vrea să mergi la concerte rock, ai vrea să vezi toate filmele, toate spectacolele de teatru, ai vrea să călătoreşti, ai vrea să citeşti o mulţime de

cărţi, ai vrea să înveţi nenumărate limbi străine, ai vrea să te dedici unor studii despre traducere, ai vrea să predai în şcoli italiene din străinătate, ai vrea să te specializezi în predarea limbii noastre în faţa studenţilor străini, să le predai copiilor handicapaţi, ai vrea să mergi la cursuri de canto, ai vrea să începi iar să cînţi la chitară, ai vrea să înveţi metoda Feuerstein, ai vrea să te transferi pe un an de zile în America, luîndu-ţi concediu, ai vrea să prestezi activităţi de voluntariat într-o ţară din lumea a treia. Şi încă n-am zis tot, fiindcă nu evoc ce-ai fost în stare să-ţi închipui de-a lungul anilor. Multe alte iniţiative, multe alte idei au ţîşnit din mintea ta îmbelşugată, dar oarecum împrăştiată. Poate că şi tu, şi eu am greşit: eu m-am grăbit să renunţ la prea multe lucruri, tu ai fost prea veleitară în nenumăratele tale aspiraţii.”

CARLA: „E mai bine să ai multe proiecte, multe interese, decît nici unul. Mulţimea de obiective pe care voiam să le realizez sînt semnul profundului meu entuziasm; mărginirea ta extremă e simptomul apatiei tale. Tu nu te mai entuziasmezi de nimic; poate că n-ai fost niciodată în stare să te entuziasmezi, să te pasionezi cu adevărat de viaţă.”

BRUNO: „Am fost foarte pasionat de femei, aşadar şi de tine, după cum bine ştii.”

CARLA: „Neschimbată, eterna ta obsesie. Tu mereu ai fost un amant absolut, un tip ţeapăn, un manechin derutant, cu sexul înălţat, în excitarea imobilă a unei statuete falice. Tu nu eşti un bărbat, eşti un robot al penetrării, cu siguranţa ta neclintită că le înnebuneşti de plăcere pe femei.”

BRUNO: „Situaţia ta dezminte ceea ce ai zis acum.”

CARLA: „Ce vrei să spui?”

BRUNO: „Nu-i greu de ghicit: în ciuda perseverenţei şi a insistenţei dorinţelor mele şi a garanţiei prestaţiilor mele, nu te-ai sacrificat prea des pe altarul plăcerii. În focul artificial al libidoului tău a lipsit adeseori marea salvă finală.”

CARLA: „Asiduitatea ta sexuală dezarmantă a fost pentru mine o demonstraţie exemplară şi o confirmare a nepotrivirii mele. Nu m-a stimulat să-mi îmbunătăţesc performanţele, ci a fost mai curînd un model sever pentru amanta care ar fi trebuit să fiu. Perfecţiunea ta sexuală, în loc să mă ajute să mă dezvolt, m-a inhibat şi mai rău decît înainte.”

BRUNO: „Adică eu aş fi de vină că eşti frigidă! Asta chiar că e o noutate!

Mie mi se părea că te-am ajutat destul, în multe prilejuri, să simţi o plăcere care altminteri ar fi fost cu totul improbabilă pentru tine. Şi tu credeai asta; cel puţin asta se înţelegea din ce-mi spuneai. Îmi mulţumeai pentru răbdarea mea, pentru calmul meu, pentru disponibilitatea pe care o dovedeam. Mă gîndeam că am contribuit într-o importantă măsură la satisfacţia ta sexuală, măcar în acele situaţii în care a existat. Şi cînd colo mă trezesc pe banca acuzaţilor, trebuind să răspund la o acuzaţie absurdă: eu, cu predilecţia mea sexuală, aş fi avut un rol inhibitor, aş fi fost un model stingheritor, un exemplu de perfecţiune în faţa căruia nu puteai să te simţi decît nepotrivită şi nepricepută. Iată puterea paradoxului! Iată magia limbajului, prin care poţi afirma totul şi contrariul său!”

CARLA: „Eu afirm că eficienţa ta m-a plasat într-o poziţie de subordonare.”

BRUNO: „Bine, ai cîştigat. Recunosc că probabil ai fost oarecum stînjenită, în urma relaţiei noastre. Mă voi strădui să nu te mai stînjenesc, pe viitor.”

Bruno se apropie de Carla şi îi înconjoară şoldurile cu mîinile.

BRUNO: „Eşti şi mai seducătoare cînd te prefaci gata învinsă. Eşti aşa de seducătoare că îmi vine să te mîngîi.”

CARLA: „Dar ce-i cu tine? Ce te-a apucat? Crezi că e momentul potrivit?”

BRUNO: „Nu există un moment mai potrivit decît cel de după o discuţie aprinsă, sau chiar după o ceartă.”

Bruno îşi pune mîna stîngă pe coapsa ei dreaptă, apoi şi-o strecoară cu dibăcie sub fustă.

CARLA: „Dar ce faci? Ar putea să ne vadă!”

În clipa aceea intră în scenă Furio, care izbeşte mereu de pămînt mingea de baschet. Bruno îşi retrage grăbit mîna de sub fusta Carlei. Furio, observînd scena de intimitate dintre părinţii lui, se opreşte din joacă. Copilul se aşază pe divanul mic, îşi lipeşte capul de spetează, îşi scoate bustul în faţă şi, cu ambele mîini, începe să-şi frece părţile intime.

CARLA: „Uite, îl vezi? Te-a observat şi acuma se pipăie. Furio! Te rog, termină!”

La scurt timp, Furio trece pe celălalt divan mic, unde se aşezase Carla.

FURIO: „Se culcă?”

După cîteva clipe, Carla se întinde pe divan.

FURIO: „Desfac?”

Furio scoate cămaşa Carlei din fustă şi îi dezveleşte burta. Se urcă pe ea călare şi îşi apropie buzele de burtă mamei. Începe s-o sărute pe burtă. Apoi, pe neaşteptate, îşi înfige dinţii în carnea ei şi muşcă din răsputeri.

CARLA: „Aaaaauuuuu! Cară-te de-aici, tîmpitule!”

BRUNO: „Ce dracu se-ntîmplă? Te-a muşcat? Furio, fir-ai al naibii, nu-i voie!”

Carla se tăvăleşte de durere şi se ţine cu ambele mîini de locul unde a fost muşcată.

CARLA: „Nemernicule! M-a muşcat nemernicul ăsta de văd stele verzi! Ia uite, mi-a dat sîngele. Dacă pun mîna pe el, îl omor!”

BRUNO: „Lasă, n-a făcut-o din răutate. Nu-i vina lui!”

CARLA: „Vai de mine, uite ce mi-a făcut! Vaaai! Nu-l mai tot justifica. Nici măcar nu te uiţi să vezi ce mi-a făcut!”

BRUNO: „Arată-mi. Ei, da, ţi-a lăsat un semn foarte urît pe burtă. Dar ce zici tu să-i fac? Să-l bat? Nu sînt în stare să dau în el. Ar fi inutil, n-ar ajuta la nimic şi ar face din nou la fel.”

CARLA: „Aaaau, ce rău mă doare. Mă muşcă de burtă pentru a-şi descărca furia.”

BRUNO: „De ce crezi asta?”

CARLA: „E furios fiindcă de aici a venit pe lume.”

BRUNO: „Nu, haide, e oribil ce spui. Chiar eşti convinsă de asta?”

CARLA: „El ştie că era aici înăuntru şi, în felul lui, îşi blestemă originea existenţei şi cauza bolii.”

BRUNO: „E înfiorător ce zici. E oare posibil ca băiatul nostru să fie condamnat să rămînă pe vecie un animal turbat? E cu putinţă să nu existe nici o speranţă pentru el?”

Furio se apropie de Carla cu un aer implorator, îi adresează o privire prin care îi cerşeşte iertarea.

FURIO: „Este mama?”

CARLA: „Da, este mama. Ce i-ai făcut mamei?”

FURIO: „Dat o muşcătură.”

BRUNO: „Nu-i voie. Să nu mai faci asta, Furio. Ai înţeles?”

FURIO: „Înţeles.”

CARLA: „Vino încoace, Furio.”

FURIO: „Dau pupic?”

Fără să aştepte răspuns, Furio se apleacă peste burta Carlei şi începe s-o mîngîie şi s-o sărute.

BRUNO: „Ce scump el”

CARLA: „E foarte afectuos!”

BRUNO: „Ce frumos eşti, Furio. Eşti un copil minunat!”

Furio se ridică, îşi ia mingea şi începe s-o izbească de pămînt. După o vreme, iese din scenă.

CARLA: „Ar fi fost mai bine dacă era mai urît, dar mai sănătos.”

BRUNO: „Mie îmi place şi aşa. Cred că-i formidabil!”

CARLA: „E frumos, da, foarte frumos. Păcat că e complet nebun!”

BRUNO: „Pe cît e de nebun, pe atît e de frumos. Nebunia şi frumuseţea nu le putem deosebi, în cazul lui. Trebuie să-l acceptăm aşa cum e. Dacă vrem acest copil minunat, trebuie să ne păstrăm şi nebunia lui, care oricum poate fi pentru noi un prilej…”

CARLA: „Da, ştiu deja unde vrei să ajungi: acest copil nu e o nenorocire, ci o fericire, un cîştig. Asta-i ideea ta. Eu nu cred.”

BRUNO: „Eu însă m-am îndrăgostit de o imagine a lui Schopler: perla dintr-o scoică i se datorează unui iritant grăunte de nisip. Înţelegi, Carla? Furio nu e doar un grăunte de nisip, insignifiant sau iritant; dar e şi posibilitatea ca acest grăunte să se transforme în perlă.”

CARLA: „Eu ştiu doar că situaţia e dramatică, asta-i o condamnare la închisoare pe viaţă, pe care o vom suporta cîte zile vom avea, fără nici o speranţă de-a scăpa înainte de clipa morţii.”

BRUNO: „Nu trebuie niciodată să cădem în disperare. Ceva s-ar putea schimba pe neaşteptate: ar putea să apară o mare descoperire ştiinţifică şi atunci…”.

CARLA: „Ce descoperire ştiinţifică? Îţi faci iluzii. Acelaşi Schopler pe care-l pomeneşti zice că drumul progresului ştiinţific e presărat cu false speranţe. Eu chiar nu cred că, în următorii ani, se va ajunge la o descoperire atît de importantă care să rezolve problemele lui Furio. De-acuma s-a isprăvit; orice savoare a vieţii a pierit. Asta nu mai e viaţă!”

BRUNO: „De ce spui că asta nu mai e viaţă?”

CARLA: „Dar ţi se pare plăcut să înfruntăm mereu crizele lui de furie? Urletele lui, care durează ore întregi, sînt îngrozitoare, simt că îmi sfredelesc creierul, îmi distrug sistemul nervos. În clipele acelea, aş vrea să-l omor, aş vrea să nu se fi născut niciodată. În clipele acelea, m-aş bucura să mor cît mai curînd; aproape că mă rog să vină odată cu coasa ei şi să mă ia de-aici înainte de soroc.”

BRUNO: „Nu, greşeşti. Aşa e viaţa, chiar dacă uneori parcă toate se întunecă şi pluteşte o ameninţare deasupra noastră; însă pe urmă se strecoară o rază de lumină, apar din nou speranţa şi conştiinţa datoriei pe care soarta ne-a încredinţat-o. O datorie grea, dar importantă. Şi nu numai importantă, ci şi plăcută.”

CARLA: „Plăcută? Ce plăcere găseşti tu în situaţia asta în care ne-am pomenit?”

BRUNO: „Furio. Furio e plăcut! Mie îmi place enorm. Nu pot rămîne fără el. Mă atrage teribil. Ciudăţenia lui, extravaganţele lui, izbucnirile lui neaşteptate, furia lui devastantă, blîndeţea lui infinită, neprihănirea lui absolută, privirea lui indescifrabilă, mintea lui tainică; pentru toate acestea, eu îl ador. Îl vreau aşa cum e, nu l-aş schimba cu nici un alt copil, nici cu cel mai inteligent din lume. Furio e frumos aşa cum e. Nici măcar nu mă gîndesc cum era dacă s-ar fi născut sănătos. Nu, e un gînd absurd şi vulgar. Dacă ar fi sănătos, n-ar fi Furio. N-ar fi Furio al nostru. Eu nu vreau să fie sănătos, îl vreau pe acest Furio, aşa cum este! Mi-ar lipsi prea mult dacă nu l-aş mai avea, l-aş căuta peste tot.”

CARLA: „Da, ai dreptate, Furio e frumos aşa cum este. Îmi place foarte mult şi mie. Ce păcat că e bolnav!”

BRUNO: „Sîntem cu toţii bolnavi. Să nu crezi că de-o parte sînt cei bolnavi, iar de altă parte cei sănătoşi. Nu-i aşa. De altminteri Freud a spus-o deja că sîntem cu toţii mai mult sau mai puţin bolnavi.”

CARLA: „Da, aşa este, însă rămîne faptul că Furio e un caz grav, are o boală incurabilă. Are o situaţie extremă, care în unele momente mi se pare insuportabilă.”

BRUNO: „Acest extremism al existenţei sale, şi inclusiv al vieţii noastre, ne ajută să trăim autentic, fiindcă sfîşie vălul ipocriziei, al falselor aparenţe, al convenţiilor sociale. Noi ne bucurăm de o cunoaştere limpede a realităţii, pe

care doar durerea ţi-o poate oferi. Handicapul îţi dă o perspectivă privilegiată, din care să interpretezi lumea.”

CARLA: „Frumoasă consolare! Eu aş fi preferat un pic de ceaţă peste minţile noastre, dar un copil sănătos.”

BRUNO: „Dar tu l-ai schimba pe Furio cu un alt copil?”

CARLA: „Ce întrebare! Nu, sigur, n-aş schimba chiar nimic, fiindcă Furio îmi place şi mie aşa cum e. Eu i-am dat viaţă, cu trupul meu, nu pot decît să-l iubesc, corpul meu a devenit altceva, continuînd să rămînă însă corpul meu. Eu îl simt mai al meu decît ai putea tu să-l simţi. Sînt sfîşiată între natura lui bolnavă şi faptul că eu l-am creat. Însă Furio e al meu, o simt cu viscerele, şi-mi stîrneşte o emoţie formidabilă.”

BRUNO: „Atunci să ni-l păstrăm şi să-l iubim aşa cum e, fără şovăieli şi fără regrete.”

CARLA: „Eu nu reuşesc să n-am regrete, nu reuşesc să-mi depăşesc durerea. Condiţia lui Furio mă face să mă gîndesc la o situaţie de doliu, la o pierdere ireversibilă, îmi taie orice poftă de-a mai trăi. Orice plăcere dispare, la gîndul că Furio e bolnav şi că boala lui e incurabilă. Mă întreb adesea cum s-a întîmplat asta, cum şi cînd s-a îmbolnăvit. Cred că s-a născut sănătos şi pe urmă... pe urmă probabil că s-a întîmplat ceva traumatic, ceva care l-a împins să fugă de lume şi l-a îndemnat să se închidă în fortăreaţa lui, din care parcă nu mai vrea să iasă.”

BRUNO: „Sau poate că a luat boala asta încă dinainte de naştere, poate că a fost din motive genetice. Tocmai de aceea trebuie să fim optimişti. Chiar acum cîteva zile a fost ştirea despre o cercetătoare care a descoperit gena responsabilă de o boală rară. O să vezi că, mai devreme sau mai tîrziu, se va descoperi şi cauza problemei lui Furio.”

CARLA: „Îţi faci iluzii! Eu nu mai sînt în stare. Viaţa mea a fost mereu o suferinţă: că adolescentă mă simţeam strivită de autoritarismul familiei; ca studentă mă temeam mereu să nu ratez vreun examen; după facultate am suferit cîţiva ani căutîndu-mi un serviciu pe care nu-l mai găseam; apoi sarcinile succesive pe care le-am pierdut; în sfîrşit, naşterea lui Furio. Suferinţa mi-a însoţit mereu viaţa, dar de cînd s-a manifestat boala lui Furio, a luat o altă înfăţişare. E o suferinţă fără speranţă, o suferinţă groaznică. De parcă mi s-a înfipt un cuţit în inimă. Aşa de rău mă doare soarta lui Furio. Trăiesc într-o stare de doliu permanent, din care voi putea ieşi doar murind.”

BRUNO: „Nu exagera. Gîndeşte-te la ce-ţi poate dărui un asemenea copil, spre deosebire de ceilalţi. Uită-te la iubirea pe care ţi-o dă Furio; nu ţi se pare că-i un copil foarte afectuos? Cînd te îmbrăţişează, cînd se lipeşte de tine, nu e ca toţi ceilalţi. Gesturile lui nu sînt convenţionale, săruturile lui nu sînt simple săruturi date din obligaţie de fiu. Gesturile lui de afecţiune vin din suflet.

Manifestările lui de tandreţe sînt prelungi, leneşe, descătuşează o mare încărcătură senzuală. Gîndeşte-te la toată latura fizică a iubirii lui! Ai văzut cum caută mereu contactul fizic? Iubirea lui e foarte concretă, e legată de trup; nu e o iubire spusă, declarată; e o iubire adevărată, e iubirea care ţîşneşte din unirea trupurilor; e o iubire animalică, dar lipsită pînă şi de cea mai mică prefăcătorie. E cea mai curată, cea mai adevărată, cea mai naturală iubire. Furio e atît de senzual încît parcă e un amant deja foarte priceput.”

CARLA: „Da, poate că prea priceput. Uneori aproape că mă sperie. În alte aspecte nu s-a dezvoltat foarte mult, dar în ce priveşte mîngîierile, săruturile, căutarea contactului fizic, pare mai matur decît vîrsta pe care o are.”

BRUNO: „Şi pe urmă gîndeşte-te ce legat e de noi. Crezi că un copil normal e la fel de legat de părinţii săi? Eu cred că e mult mai legat de cei de-o vîrstă cu el. De fapt nu trebuie să ne întrebăm ce n-are Furio în comparaţie cu alţi copii, fiindcă dacă am face asta am cădea în disperare, ci dimpotrivă trebuie să ne întrebăm ce anume are Furio şi ceilalţi nu au, cu speranţa că pe baza asta se va maturiza.”

CARLA: „Eu una nu mai sper la nimic. Am renunţat deja la toate aşteptările. Aveam foarte multe, legate de singurul copil pe care am reuşit să-l aduc pe lume. Acum nu mai am nici o speranţă.”

Pauză.

BRUNO: „Gîndeşte-te că Furio nu ne va părăsi niciodată! Şi în această privinţă viaţa noastră va fi altfel decît aceea a tuturor celorlalţi părinţi. Nu va trebui să suportăm trauma despărţirii definitive, Furio nu va pleca niciodată. Vom sta mereu toţi trei împreună, pînă la sfîrşit.”

CARLA: „Pînă cînd moartea ne va despărţi, pînă cînd Furio va rămîne singur.”

BRUNO: „Asta li se întîmplă multor oameni normali, care sînt singuri la părinţi şi nu şi-au întemeiat o familie.”

CARLA: „Da, dar ei au ales de bună voie să rămînă singuri, erau

conştienţi de tot ceea ce înfruntau şi mai ales sînt oameni autonomi, în stare să-şi poarte de grijă, în limitele propriei singurătăţi. Asta nu se poate spune despre Furio.”

BRUNO: „Inconştienţa lui poate reprezenta şi puterea lui. Nu neapărat trebuie să fie o slăbiciune.”

CARLA: „Vorbeşte mai limpede. Ce vrei să spui cu asta?”

BRUNO: „Nu ştiu ce-i trece prin minte lui Furio, poate că n-o vom şti niciodată, fiindcă el nu e în stare să ne-o spună. Dar pentru a încerca, nu zic să înţelegem, ci să ne apropiem de misterul său, să scurtăm distanţele faţă de ciudăţenia lui absolută, să ne închipuim că starea lui poate fi comparată cu cea a unui copil mult mai mic decît el.”

CARLA: „Şi ce-i cu asta? Nu înţeleg unde vrei să ajungi.”

BRUNO: „Imediat. Tu, la trei sau patru ani, cum erai? Îţi aminteşti ceva?”

CARLA: „Se ştie că la vîrsta aceea nimeni nu-şi aminteşte nimic, sau oricum nu multe.”

BRUNO: „Dar dacă venim mai încoace, spre o vîrstă în care amintirile deja supravieţuiesc, îţi aminteşti cumva dacă ţi-a fost frică de moarte?”

CARLA: „Nu. Nu mai ţin minte cînd am început să simt frica de moarte. Dar, la vîrsta aceea, nu mă gîndeam la asta.”

BRUNO: „Păi, sigur. Să presupunem că mintea lui Furio se opreşte pentru totdeauna la o vîrstă foarte fragedă, ceea ce e destul de verosimil, şi cînd va avea patruzeci sau cincizeci de ani; crezi că, aşa stînd lucrurile, îi va fi frică de moarte? Nu ţi se pare un enorm privilegiu acela de-a nu simţi cea mai mare spaimă a speciei umane? Noi, care sîntem conştienţi, sîntem întîi de toate conştienţi de limitele noastre, de mortalitatea noastră, de mizeria noastră ontologică. Aici se află rădăcina oricărui rău, a anormalităţii la care sîntem tot mai expuşi. Însă Furio, tocmai în virtutea anormalităţii sale, e imun la toate acestea. Nu ţi se pare minunat?”

CARLA: „Nu m-am gîndit la aşa ceva. M-am gîndit că dacă există Paradisul, Furio are deja un loc rezervat acolo, fiindcă nu-i va face rău nimănui. Va rămîne mereu un inocent. Chiar dacă într-un acces de furie ar ataca pe cineva, n-ar fi vina lui, aşa neputincios cum e de a înţelege şi de a vrea. Însă această incapacitate a lui mă întristează, să-l ştiu incapabil de apărare mă face să mă simt fragilă, destinul lui de eternă minoritate îmi îndoliază viaţa.”

BRUNO: „Dar gîndeşte-te care ar fi fost destinul lui Furio, dacă s-ar fi pomenit cu părinţi grosolani, intoleranţi şi violenţi. Ce i-ar fi făcut? Închipuie-ţi. Cînd mă gîndesc la asta, mă bucur că Furio a devenit fiul meu; şi pentru că el ne-a ajutat să devenim mai buni. Condiţia extremă în care soarta ne-a azvîrlit nu ne-a permis să tărăgănăm lucrurile: ori deveneam mai răi, hrănindu-ne cu ură, furie şi resentimente faţă de viaţă şi faţă de alţii; ori deveneam mai buni.”

CARLA: „Ce înseamnă, pentru tine, că am devenit mai buni?”

BRUNO: „Că am atins o treaptă înaltă de suportare a greutăţilor, că am cucerit un punct de vedere mai amplu, din care să observăm lumea; că am înţeles că binele nu e banal, chiar dacă lumea tinde să creadă că vine de la sine, că ştim siguri cît de recunoscători trebuie să fim, dacă în fiecare dimineaţă ne trezim încă trăind.”

CARLA: „Şi eu consider că boala lui Furio m-a ajutat să fiu mai bună: am devenit mai sensibilă, mai capabilă să intru imediat în contact cu celălalt, de parcă aş fi primit o cheie de acces la sufletul omului, o cheie universală, modelată prin intermediul durerii, care poate deschide toate porţile sufletului omenesc, ale tuturor fiinţelor. Am devenit mai capabilă de iubire, fiindcă îl iubesc pe Furio mai mult decît aş fi iubit un copil normal. Sînt mereu într-o puternică tensiune emotivă, corzile sufletului meu sînt mereu întinse. Viaţa mea nu mai e de-acum o călătorie în care, uneori, întîlnim diverse emoţii, ci este o unică, infinită emoţie. Şi totuşi mă simt, cum zice Ibsen, un naufragiat care se agaţă cu disperare de o epavă. De fapt cred că ne spunem o poveste despre moarte.”

BRUNO: „Credeam că e o poveste de iubire.”

CARLA: „Iubirea şi moartea, ca de obicei, sînt strîns împletite, iar aici sînt încă şi mai încurcate. Poate că aici moartea triumfă asupra iubirii.”

BRUNO: „Nu, Carla. Iubirea trebuie să triumfe asupra morţii. Aşa trebuie să fie; nu putem permite să se întîmple altfel.”

CARLA: „Trebuie! Tu zici că trebuie. Tu ai o poziţie ideologică, prin care exprimi ceea ce trebuie să fie, cum fac de obicei bărbaţii. În fond, nu ştii să accepţi moartea, pentru că eşti bărbat.”

BRUNO: „Fiindcă tu, ca femeie, ai putea s-o accepţi mai uşor ca mine?”

CARLA: „Eu, ca femeie, mă tem mai puţin de moarte, poate fiindcă pot da

viaţă. Noi, femeile, sîntem de fapt mai adînc scufundate în prăpastia întunecată şi inaccesibilă: uneori, pentru a da viaţă, am murit noi înşine; alteori, pentru a ne păstra viaţa am ucis, făcînd avort. Poate că facem parte din acea prăpastie în care viaţa şi moartea încă sînt contopite. Voi, în schimb, o priviţi de la înălţimea ilumînării voastre raţionale, vă ţineţi departe de ea, vă temeţi să nu fiţi sorbiţi înăuntru. Vreţi să zburaţi pe deasupra vieţii, fiindcă nu sînteţi în stare să priviţi chipul ei ascuns. Vă iluzionaţi astfel că aţi îndepărtat de voi fantoma. Raţionalitatea voastră e doar o forţă închipuită, e orgoliul forţei, e agresivitate împotriva naturii, e o tentativă constantă de dominare, care nu înseamnă putere, ci slăbiciune. Noi, femeile, sîntem în stare să dormim lîngă această fantomă; voi fugiţi de ea, îngroziţi.”

BRUNO: „Mi se pare că situaţia concretă pe care tu şi cu mine o trăim demonstrează contrariul.”

CARLA: „Adică? Ce vrei să spui?”

BRUNO: „Dacă fantoma de care vorbeşti în cazul nostru poate fi Furio, mi se pare că dintre noi doi eu sînt cel mai dispus să-l îmbrăţişez şi nu tu.”

CARLA: „Ce te-a apucat? Tocmai tu, care l-ai detestat mereu pe omul care se autoelogiază, începi să zici ce grozav eşti?”

BRUNO: (prefăcîndu-se că n-a auzit) „E clar că situaţia noastră e dramatică. Acest copil bolnav e o contradicţie a vieţii. Mai e şi singur la părinţi şi, ca să nu-i lipsească nimic, l-am făcut tîrziu. Dacă ar fi doar douăzeci de ani diferenţă între mine şi el sau între tine şi el... dar sînt patruzeci. O să îmbătrînim, dacă n-o să murim mai-nainte, şi el va fi tot tînăr şi îngrozitor de singur.”

CARLA: „Ce încurajator eşti! N-ai putea, odată pentru totdeauna, să arunci pe fereastră toate aceste discursuri despre timpul care trece, despre moartea care se apropie tot mai ameninţător? M-am săturat de tristeţile tale, de previziunile tale întunecate.”

BRUNO: „Te înşeli. Nu e vorba de previziuni, ci de pură realitate. Ceea ce am zis despre Furio e realitatea gol-goluţă. De ce vrei s-o negi?”

CARLA: „Nu vreau să neg nimic, dar m-am săturat pînă peste cap de acest realism necruţător al tău, care nu lasă loc nici măcar unei fărîme de iluzie.”

BRUNO: „Nici pomeneală! Chiar tu, adineaori, mă acuzai că mă hrănesc

cu iluzii, cînd mă gîndeam la eventualitatea unei descoperiri ştiinţifice decisive; iar acum mă acuzi că ucid orice iluzie? Totuşi mi se pare că nu coerenţa e punctul tău forte.”

CARLA: „Încerc să nu mă înec în acest lac trist, plin de dureri, care a devenit viaţa mea. De cîte ori mă zbat, sînt răsturnată de valul disperării. Ce ţi se pare ciudat sau incoerent, avînd în vedere situaţia în care trăim? Cînd dispar din faţa ochilor toate proiectele, cînd coboară cortina viitorului, simt că mă prăbuşesc. Pe de altă parte, la ce mă pot aştepta din partea vitorului, cine va putea să aline nefericirea lui Furio? Furio este un nefericit şi aşa va fi pentru totdeauna.”

BRUNO: „Furio e handicapat. Crezi că din cauza asta e mai puţin fericit decît alţi oameni? Cine poate s-o spună? N-o vom şti niciodată. În fond sîntem cu toţii handicapaţi: însuşi faptul că ne aşteaptă moartea ne face pe toţi să fim nişte handicapaţi. Deosebirea dintre normali şi bolnavi e doar de grad, nu de calitate. Cu toţii sîntem bolnavi şi limitaţi prin simplul fapt că sîntem muritori.”

CARLA: „Cînd nu ştii dacă să-i doreşti viaţa sau moartea fiului tău, înseamnă că ai depăşit deja limitele ororii. De atîtea ori mi-am dorit şi i-am dorit să moară. Da, mărturisesc; aşa am gîndit. Sînt o mamă crudă şi denaturată? Sau poate am gîndit aşa din cauza iubirii pe care o simt pentru el? Să depăşeşti durerea! Să depăşeşti perioada de doliu! Dar ce înseamnă asta? Eu n-am înţeles-o niciodată. Nu cumva o fi o uriaşă minciună lansată de psihologie? Cum să accepţi o nenorocire? Cum te poţi întoarce la viaţa tihnită, după o asemenea tragedie? Ce înseamnă depăşirea durerii? Să dau un sens nenorocirii care mi s-a întîmplat? Din păcate n-are nici un sens. O asemenea condiţie, în fond, e inacceptabilă. Nu poţi accepta niciodată pe de-a-ntregul ideea că ai un fiu bolnav în asemenea hal.”

BRUNO: „Nu e cum zici tu. Marele avantaj de a avea un fiu că Furio este că un asemenea copil m-a legat de viaţă. Chiar dacă viaţa îmi apare de multe ori cenuşie, lipsită de orice farmec, nesemnificativă, totuşi sînt obligat să rămîn aici cu ea, fiindcă îl am pe Furio. Sînt obligat să trăiesc, aşadar m-am agăţat mai puternic de viaţă. Prezenţa lui Furio m-a pus în faţa imperativului categoric de-a trăi cît mai mult posibil, a dat cu siguranţă un sens vieţii mele. Fără Furio aş fi putut să mă satur de existenţa mea searbădă, singuratică, lipsită de entuziasm. Furio a fost şi va fi mereu asigurarea mea de viaţă. Nu sînt fericit; dar am mereu ceva de făcut pentru el. Cu un fiu normal, ce aş fi avut de făcut?

Oricum, tot mai puţine lucruri, o dată cu trecerea anilor. Furio va avea nevoie de mine şi cînd va avea patruzeci de ani. Poate că, alături de Furio, asta e cea mai bună viaţă cu putinţă.”

CARLA: „Dar ce tot spui? Cum poţi susţine că e cea mai bună viaţă cu putinţă? Crizele lui de mînie... doar ele ar fi de-ajuns ca să ne facă viaţa un infern; şi loviturile cu piciorul, cu pumnul, automutilările, agresivitatea la adresă celorlalţi. Nu vezi că nu putem să mai facem nimic? Nu putem lua un avion, nu putem merge la restaurant, la cinema, să ieşim cu prietenii, să-i invităm acasă, gata cu viaţa socială; viaţa noastră e toată doar o lungă datorie, fără o fărîmă de distracţie, fără veselie, mereu stînd de strajă, zi şi noapte, cînd izbucnesc crizele lui înfiorătoare. Toate acestea în schimbul tăcerii lui încăpăţînate, fără nici o satisfacţie. Mereu obligaţi să-l urmărim în orice clipă, să-i facem pe plac, fără a putea să avem cu el un adevărat schimb de cuvinte. Iar el toată ziua nu face decît să izbească mingea de pămînt, fără a fi interesat de nimic altceva în afara mingii lui de baschet. Nu face nimic, nu-i place nimic, nu e interesat de nimic. Îi place doar să lovească mingea, mereu, obsesiv, de parcă n-ar exista altceva pe lume. Nu mai suport gălăgia aia, mă înnebuneşte şi pe mine. Asta e cea mai bună viaţă cu putinţă?”

BRUNO: „Da, fiindcă sînt convins că nu există alta mai bună pentru noi.”

CARLA: „Ascultă, eu mă duc la culcare.”

BRUNO: „Cum adică, eu mă duc la culcare?”

CARLA: „Cred că e destul de limpede. Am hotărît că mă duc la culcare.”

BRUNO: „Dar de ce vrei să te duci la culcare?”

CARLA: „Nu mai e nimic de zis. Ai spus totul.”

BRUNO: „Nu înţeleg ce-i cu tine.”

CARLA: „Cu mine e că nu mai am nimic să-ţi spun.”

BRUNO: „Eşti supărată pe mine?”

CARLA: „Nu mai am chef să vorbesc.”

BRUNO: „Nu-mi poţi trînti uşa în nas, în halul ăsta.”

CARLA: „Nu-ţi trîntesc uşa în nas. Pur şi simplu nu mai am chef să vorbesc.”

BRUNO: „Dar de ce? Explică-mi motivul.”

CARLA: „Ţi-am spus că nu mai am chef să vorbesc. Lasă-mă în pace, nu mă bate la cap.”

BRUNO: „Nu te bat la cap. Aş vrea numai să ştiu ce te-a apucat aşa dintr-odată.”

CARLA: „Nimic. Nu mi s-a întîmplat nimic. Dar acum aş vrea să mă odihnesc, fiindcă mă apucă o durere de cap oribilă.”

BRUNO: „Ştii că nu suport să mi se vîre pumnul în gură. E un act de gravă intoleranţă din partea ta.”

CARLA: „Nu mai rezist. M-am săturat de dialogurile tale nesfîrşite, care se încheie doar atunci cînd ţi-ai repetat propriile argumente, care au mereu rostul de-a reafirma că tu ai dreptate şi eu mă înşel. Asta nu este un adevărat dialog, ci e eternul şi inevitabilul tău monolog. Vreau să ies din capcana asta, vreau să rup acest cerc vicios, în care tu ai mereu ultimul cuvînt, acela purtător de adevăr.”

BRUNO: „Dar ce capcană? Asta e singura metodă posibilă. Nu pricep la ce altă modalitate ai vrea să recurgi.”

CARLA: „Pentru tine există o singură metodă, o singură logică, un singur adevăr, pe care îl proclami în mod categoric. Pentru tine nu există celălalt, exişti doar tu. Eu nu mai vreau să fac parte din monologul tău, nu mai vreau să servesc la întreţinerea lui, nu mai vreau să fiu lemn de foc, de aruncat în vîlvătaia logicii tale, care mistuie orice argument contrar. Nu mai vreau să particip la acest joc.”

BRUNO: „Am vorbit mereu despre toate, am dialogat mereu pînă la extremitatea posibilă a discursului. De ce vrei să fugi acum de discurs?”

Carla iese din scenă fără a răspunde şi Bruno o urmăreşte continuînd s-o certe. Apoi Bruno revine în scenă.

BRUNO: „Nu poţi să ieşi de pe scenă, nu poţi să te sustragi din faţa discursului. Tăcerea ta înseamnă disperare. Tăcerea nu există, sînt doar vocile. Tăcerea aşteaptă doar să fie întreruptă de o voce, tăcerea e doar o imposibilă, o insuportabilă abstracţie. Va trebui să te întorci ca să vorbeşti, în curînd va trebui să te întorci pe scenă, n-ai altă variantă. Tăcerea e plină de obscenitate. Trebuie să te întorci pe scenă. Dacă nu acum, mai tîrziu, dar trebuie să te întorci. Scena, viaţa, dialogul sînt destinul nostru, sîntem făcuţi pentru a vorbi, chiar pentru a ne înfrunta prin cuvinte, dar trebuie să încrucişăm spada gîndurilor noastre. Nu putem fi atît de laşi încît să fugim din faţa părerii adversarului. Ar fi dezonorant pentru noi înşine. Adevăratul scandal îl constituie

sfîrşitul dialogului. Numai tu, cu fuga ta, mă obligi să fac acest monolog. Dar cuvintele mele nu le poţi evita, cum poţi crede că nu le mai asculţi? Chiar dacă încerci să scapi, vor veni să te caute, te vor urmări oriunde, vor traversa timpul, vor dărîma zidul refuzului tău, la sfîrşit te vor găsi.”

ACTUL AL DOILEA

SCENA ÎNTÎI

După treizeci de ani. Acelaşi decor. Bruno formează un număr de telefon.

BRUNO: „Sînt Bruno.”

Pauză.

BRUNO: „Da. Aşa cum ţi-am spus.” Pauză lungă.

BRUNO: „Da, chiar aşa a fost.” Pauză.

BRUNO: „Nu. N-a fost cu putinţă”

Pauză.

BRUNO: „Îmi pare foarte rău.” Pauză.

BRUNO: „Era singurul lucru pe care-l puteam face.”

Pauză.

BRUNO: „Şi pentru că simt că timpul mă presează.”

Pauză.

BRUNO: „În dimineaţa asta, la ora şase.”

Pauză.

BRUNO: „Îţi explic pe urmă.” Pauză.

BRUNO: „Nu, acum nu. Îţi explic cînd ajungi.”

Pauză.

BRUNO: „Sigur că e aici.” Pauză.

BRUNO: „Sper să poţi veni cît mai repede.”

Pauză.

BRUNO: „Ştim doar tu şi cu mine.” Pauză.

BRUNO: „N-are nici o importanţă.” Pauză.

BRUNO: „Ne gîndim pe urmă. De fapt m-am gîndit deja la toate, sau la aproape toate. Rămîn doar cîteva detalii de pus la punct.”

Pauză.

BRUNO: „A fost foarte greu.” Pauză.

BRUNO: „Nu, nu credeam că voi reuşi.” Pauză.

BRUNO: „Te aştept.”

SCENA A DOUA

Trei ore mai tîrziu. Acelaşi decor. Bruno şi Carla sînt aşezaţi faţă în faţă, pe cele două divane mici din salon. Rămîn mult timp în tăcere.

BRUNO: „La ce te gîndeşti?”

CARLA: „La nimic.” Pauză.

BRUNO: „La nimic nu e cu putinţă.”

CARLA: „Te rog, nu începe. Fii amabil şi nu mă tortura cu presiunile tale obsedate.”

BRUNO: „Iartă-mă.”

Pauză lungă.

CARLA: „Asta e încheierea demnă...”.

BRUNO: „A ce anume?”

CARLA: „A existenţei noastre nefericite.”

BRUNO: „N-a depins de noi. Ne-am străduit din răsputeri... dar... n-am putut face nimic.”

CARLA: „Tu te-ai străduit din răsputeri. Eu nu.”

BRUNO: „Ai făcut ce-ai putut, cu siguranţă mai multe decît erai în stare.”

CARLA: „Dar cum aşa? Cum poţi spune că am făcut mai multe decît eram în stare? Tocmai eu?”

BRUNO: „Da, tocmai tu. Era scris în genele tale că vei acţiona aşa cum ai acţionat.”

CARLA: „Nu mă urăşti pentru ce-am făcut?”

BRUNO: „Dar tu nu mă urăşti pentru ce-am făcut eu?”

CARLA: „Eu n-am nici un drept să dau sentinţe. Dacă l-am avut, cu siguranţă l-am pierdut cînd m-am lăsat dusă de curent...”.

BRUNO: „Era singurul lucru pe care-l puteai face. Şi l-ai făcut. Nici eu n-am dreptul să te judec.”

CARLA: „Nu sîntem oameni care judecă, după cum nu eram nici pe-atunci.”

BRUNO: „Nu ne-am schimbat. Am rămas noi înşine.”

CARLA: „A trecut un sfert de secol...”

BRUNO: „A trecut timpul. Simt că am ajuns aproape de capătul călătoriei

mele.”

CARLA: „Nu, să nu spui asta. Mă rătăcesc şi mai tare. Fără tine n-aş putea să trăiesc.”

BRUNO: „Ai putut, fără bătăi de cap, din cîte se pare.”

CARLA: „Dar a fost un tîrîş prelung, pe un povîrniş istovitor şi întortocheat, cu un cer mereu plin de nori întunecaţi şi ameninţători. N-a existat lumină în ultima perioadă a vieţii mele.”

BRUNO: „Nu mă surprinde ceea ce-mi zici. Ruptura se produsese înainte de începutul acestei ultime părţi a călătoriei tale.”

CARLA: „Mă simt dezorientată, izbită de curenţi, azvîrlită pe acest ţărm neaşteptat, ca un deşeu depozitat, lipsită de orice formă de vitalitate.”

BRUNO: „Eu nu mai am nici puterea de-a vorbi. Confruntarea cu viaţa a fost atît de violentă, încît mi-a paralizat vorbirea. Nu mai am puterea de-a împinge cuvintele afară din gură. Cuvintele îmi mor pe limbă, înainte de-a fi pronunţate.”

CARLA: „Eşti obosit, nu-i aşa?”

BRUNO: „Da, simt că mă apasă o infinită oboseală, pe care nu mai reuşesc s-o car în spinare. O oboseală acumulată de-a lungul a patruzeci de ani.”

CARLA: „Şi eu mă simt foarte obosită; dar tu cu siguranţă ai avut de suportat mai multe decît mine.”

BRUNO: „Greutatea care s-a prăvălit asupra mea a distrus pînă şi cele mai elementare certitudini ale mele. Acum nu îmi mai rămîne nimic. Am în faţă doar o cîmpie pustie, fără nici o formă de relief, părăsită de orice posibilitate a vreunui sens. Resimt întreaga indiferenţă cenuşie a nimicului.”

CARLA: „Şi eu mă simt cuprinsă de o indiferenţă care mă paralizează. Dacă privesc împrejur, nu văd decît o ceaţă deasă, de netrecut, fără sfîrşit. Dar în acest zero absolut, îmi mai rămîne doar o slabă dorinţă. Ţi se va părea paradoxală: aş dori să mă ţii de mînă.”

BRUNO: „Mă pregătesc să trec pragul. Nu e bine să te ţin de mînă.”

CARLA: „Nu, te rog. Mă simt aşa de singură. Nu mă părăsi. Nu pleca fără mine. Aş înnebuni de singurătate. N-aş putea suporta. Ştiu că n-o merit, dar te rog să nu mă părăseşti. N-am pe nimeni, te am doar pe tine.”

BRUNO: „Umbra mea, adică. Eu deja sînt doar o umbră.”

CARLA: „Mai trebuie să existe ceva. Nu-i posibil ca totul să se fi terminat.”

BRUNO: „La ce altceva ne putem aştepta?”

CARLA: „Eu mă aştept să mai fac cîţiva paşi alături de tine.”

BRUNO: „Ce spui? Acum? E prea tîrziu. Deja nu mai are sens. E o idee greşită. Cum de-ţi trece prin cap aşa ceva?”

CARLA: „Mă gîndeam de ceva vreme la asta. În ultimul an m-am gîndit mai des decît aş fi dorit...”

BRUNO: „E imposibil.”

CARLA: „Dacă totul s-a terminat, singurul lucru care rămîne...”.

BRUNO: „Nu, Carla. Ţi-am mai spus. Simt că se apropie sfîrşitul vieţii mele. Deci chiar dacă aş fi dispus... n-ar avea sens.”

CARLA: „Ce simţi pentru mine?”

BRUNO: „Nimic. Îmi eşti indiferentă.”

Carla izbucneşte în lacrimi.

BRUNO: „Şi cum ar putea fi altfel, după douăzeci şi cinci de ani?”

CARLA: „Eu, în toţi anii aceştia, n-am încetat să te iubesc. O ştii. Am încercat de atîtea ori să mă apropii iarăşi de tine; dar m-ai respins mereu.”

BRUNO: „Prima dată cînd m-ai sunat, după ce-ai plecat, a fost după zece ani. Eu te aşteptasem atîta vreme, sperînd mereu să te întorci, continuînd să te iubesc, în ciuda faptului că m-ai părăsit. Apoi, inevitabil, iubirea mi s-a stins şi te-am şters din suflet pentru totdeauna. Cînd te-ai întors şi ţi-ai făcut reapariţia în viaţa mea, era deja prea tîrziu; nu mai existai în sentimentele mele.”

Carla izbucneşte din nou în lacrimi.

BRUNO: „Îmi pare rău, Carla, îmi pare rău de fiecare dată cînd văd pe cineva suferind. Dar nu mai pot face nimic, n-am nici un remediu pentru suferinţa ta.”

CARLA: „Nu vreau să mor singură. Vreau să mor alături de tine.”

BRUNO: „Ai şaptezeci şi cinci de ani, încă te mai aşteaptă o felie de viaţă.”

CARLA: „Pentru mine viaţa s-a încheiat acum patruzeci de ani. Pe urmă a fost doar o dureroasă supravieţuire.”

BRUNO: „Şi pentru mine s-a încheiat acum patruzeci de ani. Asta e singurul lucru care încă ne mai leagă.”

CARLA: „Odinioară erai mai indulgent. Acum însă mă loveşti fără milă. Speram că poţi să mă ierţi, ştiam că ai un suflet foarte generos…”

BRUNO: „Am rămas indulgent: nu te condamn pentru ceea ce ai făcut. Dar nu-mi poţi pretinde să te mai iubesc.”

Carla izbucneşte din nou în lacrimi.

BRUNO: „Sînt dispus şi să stau de vorbă cu tine. Tu n-ai fost la fel de generoasă. În ultimii ani înainte să pleci, mă evitai tot mai mult, săptămîni întregi refuzai un adevărat dialog cu mine, în afară de cel destinat nevoilor cotidiene. Eu nu refuz conversaţia cu tine; şi asta nu-i puţin.”

CARLA: „Ai dreptate, ca totdeauna. Nu mă pot aştepta la mai mult. Pînă şi indiferenţa ta e preţioasă pentru mine.”

Carla se mută de pe micul divan pe care stătea, pe acela unde şade Bruno, punîndu-se lîngă el.

CARLA: „E un moment aşa de trist. De ce nu mă îmbrăţişezi?”

Bruno, după o scurtă ezitare, cuprinde umerii Carlei cu braţul stîng.

CARLA: „Mulţumesc.”

Pauză.

BRUNO: „Cum ţi-a mers, în ultimii douăzeci şi cinci de ani?”

CARLA: „Cînd am plecat, credeam că-mi pot schimba viaţa.”

BRUNO: „Şi n-a fost aşa?”

CARLA: „Cînd am hotărît să plec, aveam deja cincizeci de ani. Prea tîrziu. Şi apoi mai era şi rana sîngerîndă cu Furio, care oricum rămînea.”

BRUNO: „Nu s-a vindecat niciodată rana aceea?”

CARLA: „Nu, niciodată. A rămas mereu deschisă. Credeam că mă pot despărţi de el, dar n-a fost niciodată cu putinţă. Gîndul la Furio, la soarta lui nenorocită, la ceea ce mi-a făcut, mă însoţea permanent, oriunde mergeam, pe oricine cunoşteam. Şi în momentele cele mai frumoase, în situaţiile cele mai emoţionante, regretul mă deprimă. Durerea pentru un copil pierdut, pentru o familie care n-a fost niciodată fericită, pentru o relaţie matrimonială distrusă. Nu exista vreo ţintă atinsă care să-mi poată vindeca rana. Totul se sfărîma, la ciocnirea cu stînca dură a sorţii mele.”

BRUNO: „Povesteşte-mi ce-ai făcut, după ce ai plecat.”

CARLA: „Am căutat de lucru într-o şcoală, în acelaşi oraş unde acel tînăr

cercetător primise un post. Am găsit de lucru la Seattle. Mi s-a părut ocazia vieţii mele. Am plecat cu el încrezătoare şi îndrăgostită, strălucind de emoţia că pot începe o nouă viaţă, o nouă iubire, un loc de muncă în ţara pe care din totdeauna am visat-o, amăgindu-mă că pot lăsa răul în urma mea, că pot pune între boală şi mine un ocean şi un alt continent. Dar era numai o iluzie. Chiar dacă erau zece mii de kilometri între mine şi Furio, el stătea mereu lipit de mine.”

BRUNO: „Şi acel om de ştiinţă? Cum ţi-a mers cu acel bărbat de care erai îndrăgostită?”

CARLA: „Mi-a mers bine o vreme. Ne-am dus să trăim împreună, într-una din acele case care, pe lîngă faptul că au două etaje, includ şi o sală pentru hobby şi mansardă, grădiniţa cu flori care dă spre stradă şi garajul şi o grădină întinsă în spate. Totul era curat şi verde, nu era gălăgie, vecinii erau cumsecade şi mereu zîmbitori. Şi totuşi, îmi vine în minte o imensă singurătate. După-amiezele erau lungi cînd trebuia să le petrec singură, în casa aceea uriaşă. Iar el nu venea niciodată înainte de cină.”

BRUNO: „Ce face acum?”

CARLA: „Habar n-am. M-a părăsit după doi ani, pentru una mai tînără ca el şi aşa s-a pomenit peste noapte cu una abia trecută de douăzeci de ani, în loc de una la cincizeci şi doi, ca mine.”

BRUNO: „Şi cum ai încasat-o?”

CARLA: „Foarte rău, firește, dar era în logica lucrurilor.”

BRUNO: „Şi cît ai mai rămas în America?”

CARLA: „Alţi trei ani. M-am mutat din statul Washington în Louisiana. Îţi aminteşti de Glenda?”

BRUNO: „Glenda! Vai, da, sigur că mi-o amintesc, soţia lui Bob.”

CARLA: „M-am dus să trăiesc lîngă ea, în estul Louisianei şi am rămas acolo alţi doi ani, lucrînd într-un hotel; pînă cînd m-a sufocat plictiseala de moarte şi atunci am plecat în Florida.”

BRUNO: „Să nu-mi spui că te-ai dus la Pamela şi Frank.”

CARLA: „Chiar aşa. M-am dus la Aventura, unde trăiau Frank şi Pamela. Acolo a trebuit să accept un loc de muncă într-un restaurant. Am rezistat un an şi apoi m-am întors în Italia şi am început iar să predau într-o şcoală privată.”

BRUNO: „Nu cumva te-ai întors la Poliziano?”

CARLA: „Chiar aşa. M-am întors cuminte în locul de unde am plecat; după o viaţă inutilă.”

BRUNO: „Şi apoi ai rămas tot acolo?”

CARLA: „Da, am rămas acolo zece ani, adică pînă acum cinci ani. Şi apoi, la şaptezeci de ani, am ieşit la pensie. Am reuşit, mulţumită acelei mici sume moştenite de la părinţii mei, să-mi cumpăr o garsonieră foarte modestă, în care trăiesc mizerabil, cu o pensie jalnică. Asta e toată viaţa mea.”

BRUNO: „Îmi povesteşti o evoluţie tristă. Dar nici eu n-aş putea să-ţi relatez una mai grozavă.”

CARLA: „Ai avut alte femei după mine?”

BRUNO: „Nu. Nici una de oarecare importanţă. Doar cîteva tentative la nimereală, pentru a-mi găsi vreo biată creatură care să-mi satisfacă trupeşte ultimele pofte.”

CARLA: „Ai rămas de unul singur să ai grijă de Furio!”

BRUNO: „Da, mai ales de cînd a murit mama; de fapt, deja cu cîţiva ani înainte de moartea ei.”

CARLA: „Asta cînd s-a întîmplat?”

BRUNO: „Acum paisprezece ani. Dar deja în ultimii cinci sau şase ani de viaţă nu mă mai putea ajuta în nici un fel; de fapt eu trebuia să am şi grija ei. Moartea sa, deşi a venit cînd împlinise deja nouăzeci de ani, a avut rolul să-mi consfinţească singurătatea. Din acel moment, nu mai aveam pe nimeni pe lume; doar pe mine însumi, cu circumstanţa agravantă că aveam în grija mea singurătatea impenetrabilă a lui Furio, care nu lăsa nici o licărire de speranţă.”

CARLA: „Dar fratele tău, cu partenera lui?”

BRUNO: „S-au mutat mai întîi în Spania, îndată ce s-a pensionat fratele meu, iar asta s-a întîmplat după moartea mamei mele; iar apoi, după cîţiva ani, ea a vrut să se întoarcă pe insula ei pierdută din Atlantic, iar fratele meu, nu ştiu cu cît entuziasm, a acceptat s-o urmeze. Acolo trăiesc ei şi-n ziua de azi.”

CARLA: „Nu m-aş fi aşteptat ca fratele tău, aşa ataşat de Roma, să se poată muta în altă parte, şi mai ales nu pe o insulă mică, departe de toată lumea.”

BRUNO: „Poate că pentru el era prea dureros să asiste la existenţa nefericită a lui Furio. Să ai un singur nepot, aşa amarnic umilit de viaţă, probabil că nu era pentru el un spectacol plăcut. A ieşit din sală înainte de

sfîrşitul filmului şi a plecat, evitînd astfel să suporte finalul îngrozitor.”

CARLA: „Aşa că ai rămas doar tu la timonă, să manevrezi acest blestemat velier. Nimic nu te-a putut doborî. Ai fost un mare navigator, care pentru a nu-şi abandona nava n-a fugit niciodată, nici măcar în faţa furtunilor celor mai înspăimîntătoare.”

BRUNO: „Eu sînt responsabilul ororii.”

CARLA: „Nu, nu trebuie să-ţi asumi o vină pe care n-o ai. Tu ai făcut chiar mai mult decît era omeneşte posibil.”

BRUNO: „Eu am făcut mai mult decît era omeneşte posibil şi permis! Ce poate fi mai oribil decît ce-am făcut eu?”

Bruno, cu coatele pe genunchi, îşi ia capul între mîini şi începe să plîngă. După un timp, se ridică şi începe să se învîrtă prin salon. Apoi deodată începe să strige.

BRUNO: „Furio, Furio, Furioooo. Unde eşti? Unde eşti, Furio? De ce nu-mi răspunzi? Furioooooooo. Nu mi-ai răspuns niciodată, în viaţa asta. Furioooooooooooooooo, răspunde-mi, te rog răspunde-mi. Furioooooooooooooo cooooo.”

Carla se apropie de Bruno şi încearcă să-l calmeze.

CARLA: „Gata, Bruno. Calmează-te, încearcă să te calmezi, te rog. Calmează-te. Furio nu ţi-a răspuns niciodată, nici ţie, nici mie. Cred că a fost mai bine că ai făcut ceea ce ai făcut.”

BRUNO: „Ceea ce am făcut e oribil: l-am ucis pe fiul meu.”

CARLA: „Ai avut un curaj imens.”

BRUNO: „L-am ucis pe fiul meu, un bărbat de patruzeci de ani. I-am stins viaţa pentru totdeauna.”

CARLA: „L-ai iubit patruzeci de ani, tot timpul. Ai făcut şi imposibilul pentru el. N-ai ce să-ţi reproşezi. Eu nu l-am iubit aşa de mult cum l-ai iubit tu, ba chiar am fugit din faţa bolii lui, cînd era un băieţaş de cincisprezece ani. Poate că eu l-am ucis cu mult mai repede decît tine, părăsindu-l.”

BRUNO: „Ai fi putut găsi puterea de-a suporta. N-a fost aşa. Nu ştiu dacă a fost o vină, nu sînt în stare s-o spun. Eu cu siguranţă am o vină, o vină foarte mare: i-am luat viaţa. Tocmai eu, singurul om în care avea încredere. Ce-o fi gîndit despre mine în clipa aceea, cînd a simţit că se sufocă?”

CARLA: „Doamne Dumnezeule, cum ai făcut? Cu ce l-ai sufocat?”

BRUNO: „Am folosit o frînghie cu un laţ. El stătea aşezat, cu spatele la mine. M-am apropiat, i-am pus încet ştreangul în jurul gîtului. Boala lui mi-a permis să acţionez fără să-i trezesc suspiciunea. Doar cînd am strîns nodul, a început să se agite, a încercat cu mîinile să slăbească funia care îi strîngea gîtul. Dar era deja prea tîrziu pentru el, bietul meu copil, a fost de-ajuns să trag o dată ca să... ca să-i iau respiraţia. I-am luat respiraţia pentru totdeauna. Am făcut lucrul cel mai îngrozitor pe care l-aş fi putut face în viaţa mea. Parcă doar acum îmi dau seama de greşeala comisă. Nu pot suporta gîndul că l-am ucis în acest mod îngrozitor.”

CARLA: „De ce-ai ales acest mod pentru... pentru a pune capăt suferinţelor lui?”

BRUNO: „Cea mai grea hotărîre, cea mai grea pe care o poate lua un om, a fost aceea de a-l ucide. După ce am stabilit, cu enorme frămîntări, această decizie, metoda pentru a pune în practică omuciderea a fost mult mai uşor de găsit. Nu aveam posibilitatea de a-mi procura un pistol, nu aveam curajul să-l înjunghii, nu-l puteam obliga să înghită o mulţime de pastile necesare pentru a-l omorî, fiindcă le-ar fi refuzat. Singura modalitate care-mi stătea la îndemînă era cea pe care am şi folosit-o, chiar dacă acum, cînd mă gîndesc, mi se pare monstruoasă.”

CARLA: „E groaznic. Înnebunesc doar cînd mă gîndesc la ce-a trebuit să faci. Dar nu m-am mirat cînd mi-ai spus-o. Mă gîndeam eu că aşa se va sfîrşi. Într-un sens, am fost cea mai norocoasă din familie: Furio a murit; tu ai fost obligat să-l ucizi; eu n-a trebuit să fac nimic. Chiar dacă mă simt distrusă, am avut soarta cea mai bună. Viaţa mea a fost dezolantă, dar am scăpat de douăzeci şi cinci de ani de suferinţe, aşa cum le-ai suportat tu, precum şi de datoria de a-i face eu lui Furio ceea ce i-ai făcut tu. Ai fost puternic, ducînd pe umeri toată această greutate, ai avut un curaj care mie mi-a lipsit.”

BRUNO: „De ce-am făcut-o? De ce nu l-am lăsat să trăiască?”

CARLA: „Tu ştii mai bine decît mine de ce-ai făcut-o; dar acum eşti orbit de groază. Nu voiai să rămînă singur, erai îngrijorat de cum va fi viaţa lui fără noi. Ai făcut-o ca să nu-l părăseşti. În timp ce eu l-am părăsit, tu nu, tu n-ai vrut să-l laşi singur pe lume. Furia lui ar fi explodat, cu nestăpînire, văzîndu-se singur, lumea l-ar fi imobilizat, l-ar fi băgat în cămaşă de forţă, l-ar fi îndopat cu sedative, l-ar fi încuiat într-o cuşcă plină de chimicale.”

BRUNO: „Ce lucru îngrozitor am făcut! Da, e adevărat, nu suportam ideea

de a-l lăsa singur. Băiatul meu singur în mijlocul unei lumi total necunoscute pentru el! Ar fi fost o soartă cu totul crudă, foarte tristă, o tragedie înspăimîntătoare. Trebuia să aleg între două soluţii nenorocite, în faţa mea se deschidea numai răscrucea ororii: fie să-l ucid, înainte de-a muri eu însumi şi atîta vreme cît mai aveam încă puterea de-a o face; fie să-l condamn la o disperată singurătate. Iar el ar fi urlat pentru tot restul zilelor, ar fi zbierat pentru a-şi voma oroarea tot mai apăsătoare, s-ar fi plictisit de spaimă, ar fi devenit un animal înnebunit, înfuriat de inexplicabila abandonare, anihilat de muşcătura sufocantă a unei vieţi pustii. M-am gîndit de-a lungul multor ani lungi şi mizerabili la acest tragic epilog. Cu cît se apropia asfinţitul, cu atît mai presantă şi mai înspăimîntătoare îmi apărea ideea privind soarta lui Furio. Cine îi va mai mîngîia mîinile? Cine îl va mai îmbrăţişa cu drag? Nu-l puteam lăsa singur, nu puteam. Am suferit, am plîns, am suportat o durere sfîşietoare. Dacă n-ar fi fost această soartă nenorocită care îl aştepta, aş fi fost fericit. Aş fi acceptat orice, aş fi înţeles orice, aş fi iubit orice indiferenţă a lui, toate respingerile lui extenuante, aş fi înghiţit chiar şi bolovanii refuzurilor sale încăpăţînate, iubirea mea ar fi topit pînă şi granitica lui lipsă de transparenţă. Iubirea e forţa cea mai uluitoare şi frumuseţea cea mai emoţionantă de care natură e capabilă. Nu asta mi-ar fi lipsit. Pînă cînd a existat iubirea, el, în felul său, a fost fericit, iubirea a reuşit să-i smulgă multe zîmbete. Dar, după mine, cine i-ar mai fi îndulcit viaţa?”

CARLA: „De aceea nu trebuie să-ţi pară rău pentru ce-ai făcut. Ai făcut-o cu gînduri bune, pentru a-l scuti de durerea care ar fi fost îngrozitoare şi fără remediu.”

BRUNO: „De ce m-a împins viaţa să fac aşa ceva? Ce viaţă am avut eu, dacă m-a obligat să-mi ucid copilul? Dacă acesta e cel mai bun lucru pe care l-am ştiut face, dacă e adevărat că n-am comis greşeli grave, dacă am acţionat mereu în funcţie de ce-mi dicta conştiinţa, dacă am produs şi am extras din sufletul meu toată iubirea de care eram în stare şi poate chiar mai mult decît credeam, de ce am devenit oare ucigaşul copilului meu? Al creaturii celei mai nevinovate, celei mai fragile, celei mai neprihănite care există pe lume? Viaţa a fost aspră cu mine, mi-a oferit doar dureri şi orori. Nu aveam mari ambiţii şi nu aşteptam fericirea; m-aş fi mulţumit şi cu o condiţie mediocră, banală, cu o modestă normalitate existenţială, fie şi lipsită de perspective exaltante, fie şi conştientă de marea suferinţă a vieţii. Dar ceea ce mi-a dat soarta e

înspăimîntător de grav, merge cu mult dincolo de toate defectele mele omeneşti.”

CARLA: „Am fost lipsiţi de noroc, iar tu ai fost chiar foarte nenorocos. Forţa ta e însă imensă, reuşeşti să-ţi menţii calma luciditate şi în mijlocul celui mai îngrozitor naufragiu. Nu urăşti pe nimeni, nu blestemi nimic, încă mai încerci, cu imensă stăruinţă, după un drum atît de chinuit, să rămîi agăţat de iubire. Eşti un spectacol nemaipomenit de rezistenţă, eşti un far înalt care luminează lumea întunericului. Cu existenţa ta curată ca lacrima, cu dăruirea ta plină de moralitate, deşi izbit cu cruzime de destin împotriva stîncilor ascuţite ale celor mai ticăloase duşmănii, continui să foloseşti limbajul atît de omenesc al cordialităţii şi al altruismului. Bunăvoinţa ta nu se descurajează cîtuşi de puţin, curajul tău nu păleşte. Eu te iubesc pentru tot ceea ce eşti, pentru eroismul bunătăţii tale. Îmi pare groaznic de rău că te-am părăsit, pentru a căuta în altă parte o fericire iluzorie, un surogat de viaţă. De fapt ar fi trebuit să împărtăşesc întreaga durere pe care tu ai simţit-o, ar fi trebuit să fiu curajoasă cum ai fost tu. Am fugit din faţa durerii şi a morţii, în loc să le înfrunt. Situaţia mea e mai tristă decît a ta.”

BRUNO: „Buna părere pe care o ai despre mine este exagerată şi, mai ales, i-o adresezi unui criminal. Criminalul copilului tău.”

CARLA: „S-a întîmplat ceva cu totul paradoxal: tocmai tu, care ai un suflet curat, ai fost constrîns să comiţi un act atît de brutal. Ştiu că ai făcut-o cu cele mai bune intenţii, ai făcut-o pentru el, pentru tine însuţi şi de asemeni pentru mine. Curajul tău nemaipomenit a alinat suferinţa resimţită de trei persoane. Mă temeam că vei face asta, încă de cînd, în timpul ultimei noastre convorbiri telefonice, ai pronunţat acele cuvinte: «dacă într-o zi te voi suna eu, va fi pentru a-ţi spune că l-am ucis pe Furio». Atunci am început să mă tem, dar apoi am înţeles că poate aceea era opţiunea cea mai corectă; cu trecerea timpului, m-am convins tot mai mult că nu exista altă soluţie, cu condiţia să găseşti curajul de-a o concretiza; acest curaj eu nu l-aş fi avut niciodată. Trebuie să mărturisesc însă că atunci cînd, în această dimineaţă, puţin după ora şase, am auzit telefonul sunînd, am simţit un fel de speranţă tristă. Poate părea contradictoriu, dar chiar aşa stau lucrurile. Cînd ţi-am auzit vocea, tristeţea s-a răspîndit şi speranţa s-a împlinit. Tristeţea şi-a deschis petalele, ca o floare blestemată, dar speranţa împăcării a găsit poteca rîvnită. În sufletul meu s-au sudat două sentimente opuse. N-aş fi crezut niciodată că tristeţea şi

speranţa pot merge mînă în mînă pe aceeaşi cale. Mă gîndeam că speranţa e mereu însoţită de bucurie, dar de fapt în cazul meu a trebuit să fie contopită cu tristeţea.”

BRUNO: „Condiţia lui Furio a fost atît de neobişnuită încît a făcut cu putinţă inimaginabilul. Dacă în sufletul tău s-au unit speranţa şi tristeţea, în al meu s-au întîlnit bunătatea şi cruzimea, iubirea şi moartea, delicateţea şi monstruozitatea, devotamentul absolut şi delictul feroce. Viaţa noastră a fost toată un paradox, o absurditate, o contradicţie.”

CARLA: „Aş adăuga de asemeni că viaţa mea a fost un faliment enorm, dezastruos. Am dat faliment ca soţie, ca mamă, ca amantă, ca prietenă, ca soră, ca fiică. Am dat faliment în toate relaţiile mele, în toate activităţile mele, în tot ceea ce am făcut. Îmi rămîne doar speranţa ca tu să poţi găsi în tine forţa eroică de-a mă ierta. Doar pe tine te am.”

BRUNO: „Îmi ceri alinarea, în loc să mi-o oferi, îmi ceri iertarea, afecţiunea, tandreţea, mie care am încălcat legile cele mai naturale. Eu nu mai am nici un strop de afecţiune, după ceea ce am făcut. Sufletul meu e împietrit de groază. Orice sentiment omenesc s-a şters pentru eternitate. Nu mai am nimic de dat nimănui; din păcate nici ţie, pe care totuşi odinioară te-am iubit.”

CARLA: „Vreau să rămîn aici, lîngă tine, în orice caz, lîngă tine şi lîngă Furio.”

BRUNO: „Furio a murit. De-acum e doar trupul său lipsit de viaţă. Îl putem păstra cu noi pînă mîine. Îl mai putem ţine încă o zi. Apoi va trebui să anunţăm.

Cadavrul lui va fi luat, eu voi fi arestat. Mai putem sta cu toţii împreună încă o zi. Apoi totul se va sfîrşi. Apoi oricum eu şi cu el nu vom mai fi. Trebuie să te obişnuieşti cu ideea asta. De mîine, vei fi singură. Trebuie să ai mult curaj, trebuie să te pregăteşti să rezişti. Nu vei mai putea conta pe noi; te vei sprijini doar pe tine însăţi.”

CARLA: „Nuuuuuu. Nu vreau să mă despart de tine. Mîine te vor aresta, dar pe urmă îţi vor da drumul. Chiar dacă vei fi dus la proces, chiar dacă vei fi condamnat, nu te pot trimite la închisoare. Tu nu eşti un criminal, tu nu eşti periculos, ai făcut-o spre binele lui Furio. După patruzeci de ani de suferinţe şi de iubire neprihănită, nu poţi fi vîrît la închisoare, chiar dacă l-ai omorît.”

BRUNO: „Da, poate că va fi cum zici tu, dar poate că va fi şi altfel. E mai

bine să te obişnuieşti cu ideea că eu nu voi mai fi.”

CARLA: „Nu. E o idee pe care n-o pot suporta. Simt nevoia să cred că vei fi.”

BRUNO: „Credeam că te-ai obişnuit cu singurătatea, sau oricum să trăieşti fără mine. Nu ne-am mai văzut de douăzeci şi cinci de ani. După atîta amar de vreme, îmi spui că nu suporţi ideea că nu voi mai fi.”

CARLA: „Fără să uiţi că am suferit din cauza despărţirii noastre, mai ţine seama de încă un aspect: e adevărat că eram despărţiţi şi deja străini unul faţă de celălalt, dar tu existai, pentru mine ai existat întotdeauna; şi era Furio. Moartea lui Furio dă peste cap toate. Pînă cînd a fost Furio, tu erai aici, trebuia să ai grijă de el, ştiam că nu-l vei părăsi niciodată, ştiam că vei fi aici. Furio era legătura care încă te unea cu mine. Dar acum, cînd Furio nu mai este... Acum totul se schimbă... Nimic nu ne mai uneşte. Acum mă tem că m-ai putea părăsi pentru totdeauna. Furio, chiar şi prin moartea lui, ne-a ajutat să ne întîlnim din nou, a făcut posibilă această discuţie. Dar de mîine ne vom mai vedea oare, vom mai vorbi?”

BRUNO: „Nu ştiu. Nu pot răspunde la această întrebare. Poate că, mai curînd decît să te gîndeşti la mine şi să încerci să ghiceşti dacă ne vom mai întîlni, ar trebui să te gîndeşti la fiul tău. Nu crezi?”

CARLA: „L-am pierdut acum douăzeci şi cinci de ani. M-am desprins de el atunci. Remuşcarea că l-am părăsit m-a urmărit mereu, chiar şi atunci cînd mă aflam la zece mii de kilometri. Am încercat totdeauna doar durerea, sau sentimentul de vinovăţie şi niciodată dorinţa de a-l revedea. Vinovăţia fugii mele ar fi trebuit să mă îndemne să-l caut, să-mi doresc să-l revăd; dar n-a fost aşa. Am vrut să termin cu el, încă de pe vremea cînd era copil. Bărbatul, adultul din el nu m-a interesat niciodată.”

BRUNO: „Poate că traumă pe care ai suportat-o te-a marcat pentru totdeauna.”

CARLA: „Poate că da. Din clipa aceea, Furio a existat doar pentru a mă tortura, dar nu mi-a mai inspirat un gînd plăcut sau tandru. De parcă ar fi murit de-atunci pentru mine. Cel care i-a supravieţuit acelui eveniment dramatic pentru mine nu mai era Furio. Era o altă persoană. Acel fapt i-a despărţit pentru totdeauna; adică l-a despărţit pentru totdeauna pe Furio, copilul, băieţaşul, cel pe care îl iubeam oricum, de celălalt, adultul, bărbatul monstruos care pentru mine nu mai era Furio. Şi din cauza asta am plecat.”

BRUNO: „A fost un eveniment tragic, un eveniment oribil. Încă mi-l mai amintesc, nu l-am uitat niciodată; am încă în faţa ochilor acel spectacol înspăimîntător. Cînd am deschis uşa, ţi-am auzit urletele, am crezut că a intrat cineva în casă. Cînd am ajuns în dormitor, l-am văzut pe Furio cu gîtul lipit de gîtul tău, l-am văzut deodată pe acel băiat de cincisprezece ani, aşa de vînjos, cum îţi ţinea braţele blocate cu mîinile lui, iar tu te zvîrcoleai; el intrase în tine cu toată violenţa sălbatică a mîniei lui; furoarea lui te strivea şi te făcea să urli; forţa lui fizică, avîntul lui furibund, descumpănirea că eşti agresată chiar de fiul tău nu-ţi lăsau nici o portiţă de scăpare. Picioarele tale purtau semnele ghearelor lui, pe gîtul tău se vedeau urmele lăsate de muşcăturile lui înfometate după carnea de femeie. Dar spectacolul care m-a cutremurat a fost sîngele de pe chipul tău şi petele numeroase de pe hainele tale, de pe pernă, de pe aşternuturi. Apoi mi-ai urlat: «mi-a smuls buza de jos cu o muşcătură». Eu m-am năpustit asupra lui şi am încercat să-l opresc; tu atunci ai reuşit să scapi de violenţa lui. Pe urmă nu mai ţin minte cît timp ne-a trebuit să-l calmăm, cum l-am readus la un comportament mai blînd. Ai mers la oglindă şi ţi-ai văzut buza de jos sfîşiată în bucăţi, cu sîngele care curgea încă. Eu te-am dus la urgenţă, unde medicii ţi-au cusut buza. Nici n-ai simţit durerea chinuitoare a punctelor de sutură, atît de mare era durerea care îţi sfîşia sufletul. În faţa întrebărilor insistente şi a bănuielilor venite din partea medicilor şi a poliţistului de serviciu, n-am găsit nimic mai bun decît să mă închid în tăcerea cea mai încăpăţînată. Era o tăcere plină de disperare şi de oroare, în faţa crîncenei izbucniri a unei realităţi prea incomode pentru a fi comunicată.”

CARLA: „Acel viol nu l-am depăşit niciodată. În anii următori am purtat mereu cu mine povara aceea odioasă, impresia aceea oribilă. N-am simţit ură faţă de Furio şi nici resentimente. Totuşi copilul nevinovat, pe care eu astfel îl considerăm, a murit în ziua aceea şi de-atunci n-a mai existat. Nu Furio m-a violat, un altul i-a luat locul. Cel pe care tu l-ai îngrijit pînă ieri, de care ai rămas mereu aproape, pentru mine nu mai era Furio, ci un străin. Mintea mea deja ostenită şi şovăitoare i-a despărţit pe veci, de parcă într-adevăr ar fi fost doi oameni diferiţi.”

BRUNO: „Dar nici măcar acum, cînd a murit, nu ţi-e milă de el?”

CARLA: „Ba da, acum cînd a murit, indiferenţa şi senzaţia că e vorba de altcineva încep să dispară, acum mi se pare că familia s-a regăsit. Din păcate, a trebuit ca moartea să ne reunească, pentru a scoate la suprafaţă ceea ce ne

lega. Dar în momentul cînd toate au revenit ca la început, nimic nu mai e ca la început.”

BRUNO: „Iar mîine vom fi din nou despărţiţi: Furio va fi pus într-un sicriu; eu voi merge la închisoare; tu te vei întoarce la cunoscuta singurătate.”

CARLA: „Nu ţi-ai pierdut obiceiul de-a fi crud.”

BRUNO: „E inutil să minţim.”

Pauză.

CARLA: „La ce te gîndeşti?”

BRUNO: „Nu ştiu. Aş vrea să fug de toate, aş vrea să dispar pentru totdeauna.

Nu e uşor de suportat ideea că ţi-ai ucis propriul copil. Simt că mă prăbuşesc.”

CARLA: „E un moment îngrozitor, e normal să te simţi distrus. Dar poate că vei reuşi să urci înapoi şi să vezi din nou o licărire de speranţă.”

BRUNO: „Speranţă e un cuvînt prea mare.”

CARLA: „Ştiu. Dă-mi voie măcar să-l pronunţ.”

BRUNO: „Bine. Acum aş vrea să mă retrag în camera mea. Poţi rămîne să dormi în camera mică sau aici, în salon. Alege tu.”

Fără a spune nimic, Bruno se apropie de Carla şi o îmbrăţişează. Rămîn îmbrăţişaţi îndelung, fără ca nici unul dintre ei să mai spună ceva.

SCENA A TREIA

Dimineaţa următoare. Carla se trezeşte la ora şapte. E cuprinsă brusc de o mare nelinişte. Iese din cameră. Se opreşte în faţa celei a lui Furio. Nu suportă imaginea fiului mort şi se îndreaptă spre salon. Nu rezistă la singurătate, se îndreaptă spre camera lui Bruno. Uşa e închisă. Ezită îndelung, apoi deschide uşa. Camera e goală. Înfricoşată, se învîrte prin toată casa. Negăsindu-l pe Bruno şi constatînd că uşa de la intrare încă e încuiată, hotărăşte să-l caute în cămară, singurul loc unde încă n-a fost. Carla deschide uşa de la cămară şi se izbeşte de picioarele lui Bruno.

CARLA: „Vaaaaaaaaaaaaaaiiiiiii.”

Carla rămîne înţepenită, cu capul între mîini. Priveşte picioarele nemişcate ale lui Bruno.

CARLA: „Doamne Dumnezeule, a murit. S-a spînzurat!”

Carla îmbrăţişează picioarele lui Bruno.

CARLA: „Nu, nu trebuia să faci asta.”

Carla începe să plîngă disperată, îngenunchează, vede o foaie pe jos şi o ridică, în timp ce plînge în continuare. Apoi se ridică, ţinînd foaia în mînă. Îşi înalţă ochii spre chipul lui Bruno.

CARLA: „Dragă Bruno, de ce m-ai părăsit? Acum nu mai am pe nimeni, sînt singură, singurăăăăăhhh.”

Carla, după ce-a reuşit să-şi mai stăpînească emoţia, se întoarce în salon, se aşază la masă şi după un timp începe să citească scrisoarea lăsată de Bruno.

CARLA: „Doi iunie 2008. Scumpul meu Furio, e foarte probabil că nu vei putea citi această scrisoare, dar vreau oricum s-o scriu, din multe motive: fiindcă sper că cineva, într-o zi, ţi-o va citi iar tu o vei putea înţelege; pentru a nu scăpa toate sentimentele pe care prezenţa ta în viaţa mea le-a stîrnit; ca să rămînă o amintire a felului în care mi-ai umplut existenţa şi ai edificat-o prin intermediul vieţii tale; pentru că aş vrea să dărîm acel zid blestemat care ne-a despărţit mereu. Fac o tentativă disperată, ca naufragiatul care îşi pune mesajul într-o sticlă şi o lasă pe seama valurilor mării, cu speranţa îndepărtată că va ajunge la cineva; scriu această scrisoare cu speranţa, azi deşartă, dar în viitor poate nu, că îţi vei dobîndi măcar un grăunte de sănătate care îţi va

permite să-mi înţelegi cuvintele. Ştiu că e foarte greu, ştiu că sticla rareori ajunge în mîinile cuiva, totuşi vreau să-mi păstrez această iluzie.

De atîtea ori am greşit ca un nenorocit, de atîtea ori descurajarea a pus stăpînire pe mine şi m-a împins să blestem. Trebuie să-ţi mărturisesc păcatele mele: m-am gîndit că ar fi fost mai bine dacă nu te-ai fi născut niciodată, sau dacă ai fi murit deja. Uneori am formulat cea mai groaznică ipoteză: că voi fi obligat să te ucid, dacă vei deveni prea agresiv, dacă vei manifesta o ură insuportabilă şi devastatoare faţă de ceilalţi şi faţă de tine însuţi. Uneori îngrijorarea mea era toată îndreptată spre tine: am ajuns la acel gînd îngrozitor pentru a te face să eviţi o existenţă nefericită; alteori îngrijorarea mea a fost egoistă: m-am gîndit că fără tine voi fi liber. Viaţa mea şi a mamei tale a fost ca un război purtat în tranşee: a trebuit să luptăm în fiecare zi împotriva duşmanului care ţi se cuibărea în minte. De multe ori ni s-a părut că viaţa noastră s-a încheiat sau că a devenit atît de strîmtă încît aproape că simţeam cum ne sufocăm. Crizele tale de furie, mînia ta incontrolabilă, urletele tale înspăimîntătoare blocau aproape totul în faţa noastră. Din această cauză, delirînd, m-am gîndit că ar fi fost mai bine dacă tu n-ai fi existat. De atîtea ori comportamentul tău exasperant ne-a adus la capătul disperării. Şi totuşi nu mai reuşesc să-mi închipui viaţa fără tine. Am nevoie de prezenţa ta absentă, de tăcerea ta misterioasă, de simpla ta fiinţă alături. Tu ştii cum să fii în lume, fără a lua parte la ea, blocat în inerţia ta invincibilă, în renunţarea ta resemnată. Şi totuşi am nevoie de tine.

Durerea ascuţită provocată de boala ta mi-a făcut privirea mai pătrunzătoare, mai cutezătoare, mai hotărîtă să examineze toate cutele realităţii. Mă gîndesc la ziua cînd eu şi mama ta nu vom mai fi. Mă gîndesc la ziua cînd vei rămîne fără nimeni. Resimt o imensă durere în faţa unui asemenea gînd. Viitoarea ta singurătate îmi sfîşie inima. Ceea ce ne îndurerează mai rău e să te vedem închis în izolarea ta completă, să te vedem complet rupt de lume şi de oameni. Ai o situaţie groaznică, fiindcă eşti lipsit de autonomie. Ai toate exigenţele, dar nu şi capacitatea de-a le satisface. Iată ceea ce cu adevărat ne oboseşte, iată cîrtiţa care sapă tuneluri prin stabilitatea noastră mentală: să te vedem disperat de singur. Nu ai nici fraţi, nici surori, eşti singurul copil pe care ni l-a dat destinul şi să te ştim aşa dezarmat, aşa fragil e un gînd care ne îngrozeşte, ne goleşte de orice putere. Asta ne înspăimîntă: nu că am ratat fericirea sau o viaţă plină de distracţii şi lipsită de

griji. Mă gîndesc cu groază la momentul în care îţi vei da seama că nu mai ai pe nimeni lîngă tine; mă tem că ne vei striga doar atunci cînd nu-ţi vom mai putea răspunde. Sînt înspăimîntat de ceea ce vei simţi auzind tăcerea noastră, cînd îţi vei da seama de absenţa noastră definitivă. Eu, care te iubesc mai mult decît mă pot iubi pe mine însumi, mă găsesc în sfîşietoarea situaţie de-a nu putea face nimic pentru a împiedica asta. Viitorul tău tot mai cenuşiu, zilele tot mai întunecate care se adună la orizontul vieţii tale îmi provoacă cea mai cruntă nelinişte. Sînt un părinte care nu poate face nimic pentru a-şi salva fiul, sînt un părinte incapabil, care nu te va putea ocroti mereu. Cînd mă gîndesc la viitorul meu, îmi vine în minte acea frumoasă, dar aspră expresie a lui Hölderlin: „o noapte îngheţată, în care se încaieră uraganele”.

Voi face tot ce-mi stă în puteri pentru ca această noapte să fie cît mai îndepărtată. Voi merge tot înainte, de-a lungul anilor, pentru a rămîne lîngă tine cît mai mult posibil şi cînd voi simţi moartea în faţa mea, ca o santinelă severă şi ameninţătoare care strigă la mine, voi încerca să ridic ochii şi s-o privesc, pentru a vedea chipul celei care mă va smulge de lîngă tine, pentru a urca în carul ei cu ochii deschişi. Atunci cînd cărarea vieţii mele se va epuiza pînă la ultima picătură, în acel moment extrem voi simţi întreaga durere a lumii şi îmi va fi frig pentru tine. Îţi promit că voi veghea în eternitate neprihănirea ta, voi survola în fiecare zi drumul tău, încercînd să-ţi spun ceva, să-ţi trimit semne misterioase, indicii ale prezenţei mele. Iar tu mă vei simţi, fiindcă sensibilităţii tale extraordinare nu-i vor scăpa urmele eterice ale trecerii mele; vei înălţa capul şi vei asculta murmurul inefabil al gîndurilor mele; te va linişti ideea de-a mă şti al tău, îţi va încălzi sufletul încrederea că ai un tovarăş sigur.

Acum că mi-am exprimat durerea, pot privi cu mai puţină nelinişte spre ziua care va veni, acum cînd nodul blestemat care îmi strîngea gîtul s-a topit în cuvinte pe această pagină, pot simţi din nou un uşor aer de speranţă cum îmi pătrunde în plămîni. Sper să nu-ţi fie viaţa nefericită, Furio; sper că zîmbetul să-ţi lumineze chipul sublim; sper ca bucuria să-ţi umple de culoare sufletul retras şi singuratic; sper că fortăreaţa întunecată în care o cruntă vrajă te-a încuiat să poată fi străpunsă şi găurită de razele iubirii pe care ţi-o port. Da, iubire. Doar ea poate lupta împotriva morţii care ne e hărăzită.

Îţi mulţumesc, Furio, pentru că mi-ai dat multă putere, pentru că m-ai ajutat să descopăr ceea ce nu-mi închipuiam că am, pentru că mi-ai permis să intru în contact cu cele mai intime izvoare ale fiinţei mele. Tu mi-ai dat pînă şi

forţa de-a rezista cu fruntea ridicată înaintea morţii. Eu cu moartea încă nu m-am contopit, dar de atîtea ori mi-am dorit-o. Să nu mă înţelegi greşit: nu m-am gîndit la sinucidere fiindcă tu eşti un copil nenorocit. La sinucidere nu m-am gîndit niciodată şi nici nu mi-am dorit vreodată să te părăsesc, pentru a pune capăt durerii mele personale. Moartea pe care am căutat-o, i-am cerut-o lui Dumnezeu în schimbul sănătăţii tale. Da, am cerut-o de atîtea ori. Pe vremea cînd erai mititel, după ce adormeai, veneam lîngă pătuţul tău şi acolo îmi rosteam rugăciunea. Nu m-am rugat prea des în viaţa mea şi nici n-am fost foarte credincios, dar în acea perioadă nu puteam face altceva decît să mă rog. Dumnezeu pentru mine există, vorbeam cu el, îi încredinţam toată neliniştea mea. Se ştie că Dumnezeu are puterea de-a da sau de-a lua viaţa în orice clipă, sau de-a interveni miraculos. Eu îl rugăm să-mi ia viaţa imediat, pentru a-ţi dărui ţie deplina sănătate a trupului şi a minţii. Nu mă temeam şi nu aveam nici o clipă de ezitare. Îmi închideam ochii şi aşteptam ca Dumnezeu să-mi asculte ruga şi s-o îndeplinească. În clipa cînd îmi lansam dramatica rugăminte, nu ştiam dacă va fi primită. Eu în acel moment voiam cu adevărat să mor, pentru ca moartea mea să reprezinte pentru tine sănătatea. Tu mi-ai alungat teama de moarte. Doar aruncîndu-mi sufletul dincolo de obstacol, am putut simţi cît e de uşor omul care nu mai cunoaşte frica. Intervenţia miraculoasă nu s-a produs, dar încercarea mea eşuată m-a învăţat în orice caz cum să mă desprind de individualitatea mea. Tu mi-ai dat forţa de-a fi pregătit pentru marele pas fără şovăire. Eu mă voi ruga din nou, voi încerca iarăşi să intru în legătură cu El. Poate că data viitoare mă va asculta, va lua sufletul meu şi-l va însănătoşi pe al tău. Iar într-un asemenea caz, vei putea citi singur această scrisoare.”

Carla scapă scrisoarea pe jos, îşi sprijină capul de masă şi se lasă pradă disperării. Se ridică, merge în centrul scenei şi începe să vorbească.

CARLA: „Dumnezeu nu l-a ascultat. Miracolul la care spera nu s-a întîmplat. Nici în viaţa mea nu s-a întîmplat nimic pozitiv, n-a venit o minune cît de mică. Evenimentele au pornit-o pe un drum încă mai tragic decît mi-aş fi putut închipui. N-aş fi crezut niciodată că voi rămîne atît de singură, cum mă simt în acest moment. Bruno a avut un curaj enorm: să aibă grijă de Furio timp de patruzeci de ani; să-l ucidă pentru a nu-l lăsa singur pe lume; să se omoare pentru a sufoca imensa durere de-a fi trebuit să-l răpună pe unicul lui copil. Poate că Bruno nu era un om obişnuit, poate că era de pe altă lume. Eu n-am

avut puterea de-a cîştiga nici măcar una din aceste bătălii. Eu nu voi putea fi ca el. Pentru a mă răscumpăra, ar trebui să reuşesc măcar să mă sinucid. Poate că astfel aş mai şterge o parte din meschinăria mea. E posibil oare să fiu un om atît de josnic, demn de dispreţ, cum apar în ochii mei în clipa asta? Nu există oare chiar nimic bun în mine? Nu mă pot iubi nici măcar puţin? Trebuie să mă urăsc feroce pe mine însămi? Se pare că da. Problema e că traiul de una singură, în această rămăşiţă de viaţă, îmi este insuportabil, dar să mă ucid e imposibil, fiindcă sînt prea laşă. De fapt, tragedia nu se termină niciodată.”

Cortina cade.